

СПРАВКА

за отразените и неотразените бележки и препоръки по получени след обществено обсъждане по проект за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за 21 защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“, във връзка с изпълнение на Меморандум за сътрудничество и съвместна дейност между МОСВ и „ВиК“ ЕАД Бургас, както и съобразно договор между „ВиК“ ЕАД Бургас и „Умвелтбундесамт“ ООД (Федерална агенция по околна среда на Република Австрия)

Описание на изразени становища, препоръки, бележки и др.	Отразена или неотразена и мотиви за неприемане
Становище на Асоциация "Българско Черноморие", без изходящ номер, 25.04.2023 г.	
<p>ОТРИЦАТЕЛНО СТАНОВИЩЕ</p> <p>на Национална Асоциация Българско Черноморие относно: „ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ ЗА РАЗРАБОТЕНИ СПЕЦИФИЧНИ И ПОДРОБНИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ЦЕЛИ НА НИВО ЗАЩИТЕНА ЗОНА ЗА 21 ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ ОТ ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА „НАТУРА 2000“, публикувани на сайта на МОСВ на 23 март 2023 г.</p> <p>Предложеният документ за обсъждане не е представен във вид достъпен за обсъждане.</p> <p>Файла е един общ с големина 800 МВ, съдържа информацията общо за 21 защитени зони, която е над 7 000 страници. Тази информация реално е недостъпна за засегнатите страни – физически лица, юридически лица и общински администрации.</p> <p>Квалифицираме подхода на Министерството на околната среда и водите (МОСВ) като тежък административен натиск върху собствениците на имотите съставляващи 21 защитени зони, а именно:</p>	

За защитена зона BG0000149 „Ришки проход“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000151 „Айтоска планина“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000270 „Атанасовско езеро“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, и за опазване на дивите птици;

За защитена зона BG0000271 „Мандра – Пода“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, и за опазване на дивите птици;

За защитена зона BG0001001 „Ропотамо“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000574 „Ахелой – Равда – Несебър“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0002044 „Камчийска планина“ за опазване на дивите птици;

За защитена зона BG0002043 „Емине“ за опазване на дивите птици;

За защитена зона BG0002041 „Комплекс Ропотамо“ за опазване на дивите птици;

За защитена зона BG0002077 „Бакърлъка“ за опазване на дивите птици;

За защитена зона BG0000208 „Босна“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0001004 „Емине – Иракли“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000133 „Камчийска и Еменска планина“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000273 „Бургаско езеро“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, и за опазване на дивите птици;

За защитена зона BG0000143 „Караагач“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000146 „Плаж Градина – Златна рибка“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000620 „Поморие“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

За защитена зона BG0000152 „Поморийско езеро“ за опазване на дивите птици.

За защитена зона BG0000196 „Река Мочурица“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
За защитена зона BG0000119 „Трите братя“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
За защитена зона BG0000137 „Река Долна Луда Камчия“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.
За нормалното обществено обсъждане за предложените специфични и подробни цели предлагаме процедурата по обсъждането им и приемането им да се прекрати. МОСВ да организира срещи с жителите на всяка една от защитените зони и екипът изготвил предложените за приемане специфични и подробни цели. На срещите екипът изготвил специфичните и подробни цели в писмен вид, на хартиен носител и в електронен вариант на страницата на МОСВ да предостави резюме на всеки един посетил срещата като се предвиди едномесечен срок за представяне на становища от страна на засегнатите и заинтересованите страни.

**От името на Управителният Съвет на
Национална асоциация "Българско Черноморие"
Председател: Ивелина Войнова**

Неотразена.

Мотиви: Всички коментари в становището засягат процедурата по предоставяне на информацията за обществено обсъждане и имат административен характер.

Становище на Централно и Източноевропейски екологичен център, без изходящ номер, 23.04.2023 г.

СТАНОВИЩЕ

на Централно и Източноевропейски екологичен център

относно:

„ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА КОНКРЕТНИ И ПОДРОБНИ ПРИРОДООПАЗНИ ЦЕЛИ НА ЗОНА НИВО ЗА 21 ОПАЗВАНЕ НА ЗОНАТА ОТ ЕКОЛОГИЧНАТА СРЕДА „НАТУРА 2000“, публикувани на сайта на МОСВ на 23 март 2023 г.

В този си вид представените от министерството материали са практически непригодни за реално обществено обсъждане. Рядко ще се намери някой, който да изтегли архивен файл от 800 МВ, след което да се ориентира в съдържанието му и накрая внимателно да проучи всички тези повече от 7400 (!!!) страници.

Интересно би било да знаем колко становища, предложения, препоръки и коментари са получени в резултат на тези "обществени обсъждания", какви оценки, изводи и препоръки са направени. От кого са писани и изпратени.

Още по-интересно е да се знае какво е участието на съответните общини, територии от които влизат ареалите на защитените зони. Доколко са запознати те с оценките и препоръките. - какво знаят служителите от общинската администрация за тези документи,

Включително, доколко общинските администрации са запознати с целевото предназначение на тези документи „Специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона“, както и екологичната ценност на обектите/зоните от Натура 2000, за какво са направени, как се използват на практика и в резултат какви ползи ще има за опазването на природата в съответните зони?

Остава се с впечатление, че целият процес от разработването, през „общественото обсъждане“ до приемането на тези документи е формално бюрократичен, неразбираем за обикновените хора и неефективен за истинското опазване на природата. Предназначен за задоволяване на чиновнически бюрокселски нормативи.

Системата Натура 2000 е отличен механизъм, но той трябва да бъде разбираем и познат на обикновените хора, за да могат те съзнателно да го възприемат и поддържат.

От представените за „обществено обсъждане“ документи е трудно да се получи представа какви средства се предвиждат за подпомагане и развитието на мрежата Натура 2000 и как те ще се използват конкретно. Както и какви конкретни природозащитни/екологични резултати ще се получат от цялата тази в основата си „бумажщина“ и „научна“ дейност?

БЕЛЕЖКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

1. Изпратените материали за обществено обсъждане могат да бъдат изтеглени само в един архив, който е с размер почти 800 мегабайта. Изтеглянето му изисква високоскоростен и стабилен интернет достъп. Работата с толкова големи данни на обикновени домашни компютри също може да бъде трудна.

<https://www.moew.government.bg/bg/obstestveni-obsujdaniya-na-razработeni-specifichni-i-podrobni-prirodозастitni-celi-na-nivo-zastitena-zona-za-21-zastitени-zoni-ot- екологичната-мрежа-натура-2000/>

Предложение: да се предвиди възможност за изтегляне на документи не като единичен архивиран масив, а като отделни файлове за всяка от Натура-2000 защитени територии.

2. След изтеглянето архивът съдържа 24 документа с общ обем над 7,4 хиляди страници, написани на „научен“ език. Дори за професионални учени работата с масив от текстове с такъв размер ще изисква значителни усилия и време. За реални обществени (а не професионални научни) дискусии подобно представяне на информация е неприемливо.

Предложение:

В бъдеще да се внасят за едно обществено обсъждане пакети от документи за не повече от 10 територии от Натура 2000.

3. Значителна част от тези документи са с обем над 400 страници. Нито един от документите не съдържа резюме, от което накратко да може да се разбере основното му съдържание.

Неотразена.

Мотиви: Засяга процедурата по предоставяне на информацията за обществено обсъждане и има административен характер.

Неотразена.

Мотиви: Засяга процедурата по предоставяне на информацията за обществено обсъждане и има административен характер.

Неотразена.

Предложение:

Всички документи трябва да имат резюме, съдържащо основното съдържание и заключенията на текста, за предпочитане написано на прост, разбираем език за обикновените хора.

4. Съотношението на разделите „природозащитни цели“ предизвиква известно недоумение. Тези, посветени на растенията, са изненадващо малко - има само три описания за 21 представени територии от Натура-2000, за животните (без птици) има няколко десетки описания и стотици такива в раздели за птици. Като се има предвид разнообразието на балканската флора, характерна за България, нейният значителен ендемизъм, може да се предположи, че броят на разделите, посветени на растенията, трябва да бъде много по-голям.

Въпрос: какви са причините за толкова малък брой раздели "екологични цели" за растенията?

5. **Въпрос:** Къде можем да се информираме за броя и съдържанието на получените становища по предоставени за обществено обсъждане материали? Например 19 други територии от Натура 2000, обсъдени между 16.02.23 г. и 15.03.2023 г.?

<https://www.moew.government.bg/bg/obstestveni-obsujdaniya-na-razraboteni-specifichni-i-podrobni-prirodozastitni-celi-na-nivo-zastitena-zona-za-19-zastitenni-zoni-ot-ekologichnata-mreza-natura-2000/>

6. **Въпрос:** Как местните власти участват в подготовката и обсъждането на материалите за Натура 2000, внесени за обществено обсъждане? Представят ли заключенията си и къде могат да се намерят тези материали?

инж. Христо Дунчев, д-р по икономика, управител на ЦИЕЦ

Мотиви: Докладите за всяка защитена зона включват уводна част, която дава информация за основното съдържание.

Неотразена.

Мотиви: Съотношението между обектите на опазване в 21 защитени зони в област Бургас наистина е такова, каквото е посочено в становището. Това съотношение не е пряко свързано с видовото разнообразие в изброените групи организми. В докладите за специфични и подробни цели са включени само обектите на опазване (местообитания, растителни и животински видове) в екологичната мрежа „Натура 2000“, посочени в приложенията на Директивата за местообитанията и Директивата за птиците.

Неотразена.

Мотиви: Засяга процедурата по предоставяне на информацията за обществено обсъждане и има административен характер.

Неотразена.

Мотиви: Засяга процедурата по предоставяне на информацията за обществено обсъждане и има административен характер.

Становище на “За да остане природа (For the Nature)”, Изх. № 26-00-158/24.04.2023 г.

СТАНОВИЩЕ

от Коалиция “За да остане природа в България”

Адрес: forthenaturebg@gmail.com

Изх. № 6/24.04.2023 г.

Относно: Специфичните цели на ниво защитена зона за 21 зони от мрежата Natura 2000¹, разработени по поръчка на „Вик“ ЕАД Бургас

Уважаема г-жо Карамфилова,

В предложените специфични цели липсва логическа връзка и последователност при определянето им. Неясно е дали това са цели за опазване, за управление или за мониторинг на състоянието. В тази връзка е неясно какви действия трябва да бъдат предприети и какъв ще е техният принос за постигане на целите. Предложените специфични цели не могат да бъдат предпоставка за определяне на конзервационни приоритети. По този начин, не биха могли да бъдат формулирани и адекватни конзервационни мерки за постигане на специфичните цели.

Специфичните цели следва да допринасят за постигане на целите на чл. 2 от Директивата на зонално ниво и на ниво биологична единица – местообитание или вид, и да могат да определят приоритетите за управление на тези единици за постигане на специфичните цели (по смисъла на чл. 4.4), както и да очертаят нуждата от конзервационни мерки по смисъла на чл. 6.1 и мерките по чл. 6.2 от Директивата.

Неотразена.

Мотиви: Специфичните и подробни цели на опазване на защитените зони са разработени на базата на параметрите, заложи в Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на Министерство на околната среда и водите на Република България, публикувана през 2021 г. (наричана накратко по-надолу „Концепцията“).

Философията на Директивата говори, че не може да има различна глобална цел за всяко едно местообитание и за всеки един вид, предмет на опазване, освен постигане, поддържане и възстановяване, там където не е налично **благоприятно природозащитно състояние** и всички специфични цели следва да бъдат насочени към постигането на

<https://www.moev.government.bg/bg/obstatstveni-obsujdaniya-na-razraboteni-specifichni-i-podrobni-prirodozastitni-celi-na-nivo-zastitena-zona-za-21-zastiteni-zoni-ot-ekologichnata-mreja-natura-2000/>

БПС. Тези цели следва да бъдат реалистични и постижими и да дават рамката за управление на местообитанията и видовете в конкретните зони, но не и как ще бъдат постигнати. Всичко останало трябва да бъде предмет на плановете за управление и при прилагането на конкретните мерки Те следва да отразяват и специфичните особености на всяко местообитание и вид в защитената зона.

Чл.4.4. на Директива 92/43/ЕЕС, постановяващ обявяването на зоните и определянето на природозащитните приоритети в тях, изисква определянето на приоритетите да става „според важността на тези територии за опазване или възстановяване в благоприятно консервационно състояние на тип естествено местообитание от приложение I или на вид от приложение II и за кохерентността на мрежата „Натура 2000“ .

Предложените специфични цели извеждат на първо място **нуждата от съвременна информация за състоянието на отделни параметри за мониторинг**, а не специфичните нужди на местообитанието за постигане и поддържане на БПС, пречупено през специфичните заплахи и влияния, процесите и функциите в конкретните зони. Не е отчетена и ролята на зоните за кохерентността на мрежата “Натура 2000”.

От решение на Съда на Европейския съюз по дело С 849/19 (ЕК срещу Гърция), във връзка с липсата на прилагане на чл.4.4. и 6.1 на Директивата, става ясно, че няма знак за равенство между консервационни цели и приоритети и че определянето на консервационни цели е предпоставка за определяне на приоритети, и в следствие на мерки по чл.6.1. (точка 50 от решението). Определянето на консервационните приоритети в пълнотата изискваща се от чл. 4.4. е задължително (точка 53 от решението).

Смятаме, че липсата на изведени специфични цели, които да отговарят на специфични заплахи и влияния е резултат от **непоследователност при прилагане на концепцията за определяне** на специфичните цели и изграждане на научни аргументи, без да се отчитат фундаментални консервационни изисквания при определяне на целите, базиращи се на информация за състоянието на процесите и функциите в местообитанията или популациите, въздействията и заплахите в конкретните обекти и определяне на тази база на приоритетите за опазване на ниво зона.

Така формулираните цели **не отчитат нито специфичното състояние на местообитанията и видовете към 2022 г., нито специфичните заплахи и влияния, действащи върху тях** в конкретните защитени зони, **или специфичните функции и процеси** в конкретните зони. Целите не отчитат и ролята на зоните за пълнотата и свързаността на мрежата "Натура 2000" спрямо всяко местообитание и вид, който е предмет на опазване в съответната зона. Така представени, **те не са нищо повече от констатации**, в повечето случаи, **основаващи се не на научни данни**

Неотразена.

Мотиви: Препоръката за отразяване на специфичното състояние, на специфичните дейности и влияния и получаването на посочената в становището информация изисква продължителни и систематични проучвания и значителен експертен състав, които поради редица причини не могат да бъдат осигурени. Едни от най-важните причини са: забавянето на приемането на специфичните и подробни цели и необходимостта от ускоряване на този процес в национален мащаб; големият брой на защитените зони по двете директиви и тяхната значителна площ; значителният финансов и

и анализа на наблюдения и впечатления на авторите. При това, специално за природните местообитания, няма специфичната характеристика на особеностите им на ниво защитена зона, което няма как да доведе до изработване на адекватни и специфични цели, насочени към опазването и възстановяването им в съответната защитена зона.

Липсва оценка за специфичните дейности и влияния, които са налични за конкретните видове и местообитания в конкретните зони. Липсва още адекватна и достоверна научна информация, както за цялостното състояние, така и за състоянието на отделните параметри.

Не са използвани въобще, или в ограничен обем, наличните научни и мониторингови данни за конкретни местообитания и видове за определените ЗЗ, нито са отчетени реализираните до момента консервационни дейности, изпълнени до момента в конкретни зони и за конкретни видове и местообитания, нито ефекта от тях върху състоянието или отделни параметри.

експертен ресурс, който е необходим за продължително и детайлно проучване; липсата на достъп до информацията, получена при реализирането на предходни проекти.

Не са отчетени и не са използвани наличните национални матрици за определяне на БПС на местообитания или видове, нито пък националните методики, разработени за мониторинг на местообитания и видове, или са използвани само частично и с неясно какви експертни аргументи при избора на конкретни параметри за оценка или мониторинг. **Така предложени, параметрите са подходящи за картиране на местообитания, а не за оценка на неговото състояние, влиянието и заплахите върху него.**

Неясни са и критериите за идентифициране на конкретните местообитания, пренебрегвайки изискването за видова комбинация и доминиращи видове, осляняйки се единствено на присъствието или отсъствието на един конкретен вид в него.

Всичко това говори, че така предложените цели **не са изготвени или не следват последователно изискванията на концепцията за определянето им.**

Не се познават и не са представени **типичните видове** за местообитанието за конкретните зони, а са определяни такива на национално ниво, в много случаи, които **изобщо не се срещат в съответната защитена зона** и дори в тази част на България.

Всичко това е довело до **формиране на неясни, общи и нелогични цели,** основно насочени към добиване на определена информация за състоянието на определени параметри. При това, параметри, характеризиращи местообитанието, дори не неговото състояние. **Това може да бъдат специфични цели за мониторинг, но не и за управление и опазване на местообитания, видове и защитени зони като цяло.** По много от параметрите изобщо липсват цели на опазване, а се прави

Неотразена.

Мотиви: Посочените методики

Неотразена.

Мотиви: Изискването за видова комбинация не е пренебрегнато, а само не е отразено в текста на докладите, за да не се увеличава неговият обем. Навсякъде сме се придържали към принципа за минимално количество информация с цел обосноваване на препоръчаните цели. Кратката характеристика на местообитанието е на базата на източници на информация, които се отнасят за цялата страна, а не за отделни нейни части. В тази характеристика е възможно да са посочени видове, които не се срещат на територията на конкретна защитена зона или регион. В резултатите от теренна работа няма видове, които да не се срещат на територията на съответната защитена зона. За всеки параметър е посочена конкретна цел на базата на наличната информация.

оценка въз основа на ограничени наблюдения, дали състоянието е благоприятно или не в съответната защитена зона.

В този си вид такива цели **не могат да предложат адекватна конзервационна стратегия**, каквато се очаква от тях и не могат да постигнат целите на чл. 2 от Директивата.

Емблематичен пример са специфичните цели на местообитание 1150 Крайбрежни лагуни в BG0000270 Атанасовско езеро.

Това местообитание в тази зона е силно модифицирано, вследствие на солодобив от почти 120 години. В тази връзка процесите в него, водният режим, структурата и разпространението на местообитанието са различни от тези в естествени местообитания и са функция на солодобива. Например – докато водният режим в естествените лагуни се характеризира с есенно-зимен максимум и пролетно-летен минимум на водното ниво, в местообитанието в солници този воден режим е обратен.

Процесите в лагуната също са различни – предвид голямата хетерогенност на различните части по отношение на солеността и водното ниво. При това те флукуират във времето и пространството на сезонна база.

В местообитанието са извършени редица конзервационни дейности за възстановяване и поддържане на водния режим в 3 проекта по програма LIFE и са налични мониторингови данни за всички параметри за оценка на БПС от 2013 досега. Въпреки това тези данни не са изискани и взети предвид. Наличните годишни доклади за състоянието на местообитанието отчитат всички влияния и заплахи и определят лимитиращите фактори за състоянието му. По степента на интензивност и приоритетност заплахите могат да бъдат подредени по следния начин:

- Изоставяне на солодобива - нарушаване на водния режим, нарушаване на солевия градиент, пресъхване или хомогенизиране на местообитанието
- Наводнения от околните територии - нарушаване на водния режим и качеството на водата, нарушаване на екологичните условия и хранителните мрежи
- Фрагментация - нарушаване на връзките между отделните части, влошаване на условията за миграция на хранителни вещества и хидробионти
- Урбанизация - нарушаване на кохерентността на местообитанието с другите местообитания в зоната и между зоните
- Замърсяване - дифузно чрез подземния вток от земеделските земи и стари депа за минни и нефтени отпадъци

Тези заплахи са породени от специфични влияния върху местообитанието:

Неотразена.

Мотиви: Поради големият обем от работа не е възможно да се изискат, прегледат и отразят в докладите всички налични данни (в това число доклади от проекти или публикации).

- Наличие на солдобив
- Наличие на селско стопанство
- Туризм
- Жилищно и промишлено строителство
- Инфраструктура (техническа, транспортна)
- Нерекултивирани депа за отпадъци

Тези заплахи и влияние показват, че основният лимитиращ фактор – водният режим е пряка функция от солдобива и преустановяването му ще доведе до загуба на качество и функции в местообитанието. Ето защо основните приоритети следва да бъдат насочени в изработване на адекватни мерки за намаляване на риска от изоставяне на солдобива и управление на водния режим, например:

- Изработване на мярка за подкрепа на солдобива
- Изготвяне на споделен модел за управление на местообитанието между собственика (държавата) и ползвателя (солдопроизводители)
- Управление на водния режим в съответствие с екологичните изисквания на местообитанието
- Намаляване на риска от наводнения от околните територии чрез изработване на концепция за отвеждането им към морето

От което следва, че специфичната цел за възстановяване и поддържане на БПС на местообитанието трябва да предложи необходимите конкретни мерки в изпълнение на чл. 6.1. и чл. 6.2 от Директивата, съобразени със спецификите на местообитанието в зоната, заплахите и влиянията върху него.

Липсата на подобни специфични цели в предложения документ говори за:

- Проформа оценка
- Непознаване на специфичните условия, влияния и заплахи
- Непознаване на екологичните функции и локалните особености на местообитанието
- Неизползване на наличната научна информация
- Интерпретиране на данни без ясна методика и цел
- Непознаване на принципите на Директивата
- Неизползване на наличните методики за мониторинг и оценка
- Неспазване на концепцията за изготвяне на специфични цели

Друг подобен пример е природно местообитание 6220* в защитена зона BG0000151 Айтоска планина. Това местообитание в зоната в момента е предмет на изграждане на фотоволтаична инсталация, която директно ще унищожи 69,97 ха от него. В цитираните заплахи и влияния за това местообитание подобни ИП не се разглеждат и това би могло да бъде мотив за одобряване на подобни ИП в бъдеще без извършване на никаква предварителна оценка. Респективно - в предложените специфични цели това въздействие не е приоритизирано.

Неотразена.

Мотиви: Процесът на изработване на конкретни мерки следва този на приемането на специфичните и подробни природозащитни цели и затова не се отразява в настоящите доклади.

Ето защо смятаме за подходящо авторите да формулират няколко хоризонтални специфични цели, които са валидни за всички разглеждани защитени зони, в които има представени еднотипни местообитания и видове, предмет на защита. Към тях следва да бъдат разработени специфичните цели, отразяващи специфичните заплахи и влияния на ниво зона, така че да не бъде поставено местообитанието и целите за неговото опазване под заплаха.

Други примери могат да се дадат от **защитена зона** BG10001 **Ропотамо**. В тази защитена зона са определяни типични видове например за комплексни местообитания, за които водещо за идентифицирането и от там за опазването на структурата и функциите им, са били геоморфологични, хидроморфологични, хидрохимични параметри. Такива са например местообитание 1130 Естуари, 1140 Тинесто-песъчливи водни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода, 1150* Крайбрежни лагуни и др. Сред типичните видове са смесвани растения и животни, които изобщо не е ясно доколко се срещат в тези природни местообитания специално в защитена зона Ропотамо. **Комплексността няма никакво отношение към целите и практически не е разбрана. Посочвани са комплекси съгласно Червена книга на Р. България, том 3., напр. с високопланински местообитания, които изобщо не се срещат в защитената зона и нямат никакво отношение към спецификите на**

Неотразена.

Мотиви: Посочените в таблиците на докладите специфични цели са разработени на базата на Концепцията и не е възможно да отразяват всички заплахи и влияния. Заложените параметри имат за цел да предложат границите, които да бъдат използвани като референтни при одобряването на инвестиционните предложения в границите на защитените зони. Посочването на типични видове за изброените местообитания не е в противоречие с посочените критерии за идентифициране на местообитанията, а е в изпълнение на един от показателите в Концепцията.

зоната. Но от друга страна спецификите на природните местообитания на ниво защитена зона не са отразени, а в списъците от типичните видове са посочени такива от Червената книга на Р. България, том 3, които изобщо не се срещат в BG0001001 Ропотамо, и дори в тази част на България. Такива са например за следните природни местообитание:

- 62A0 Източно-Субсредиземноморски сухи тревни съобщества: *Carex humilis*, *Bromus moesiacus*, *Centaurea chrysolepis*, *Satureja montana*, *Potentilla cinerea*, *Edraianthus serbicus*, *Plantago argentea*, *Asphodeline taurica*, *Artemisa alba*, *Hyssopus officinalis*, *Pedicularis petiolaris*, *Sesleria latifolia* и др.
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс - *Angelica pancicii*, *Filipendula ulmaria*, *Petasites albus*
- 6510 Низинни сенокосни ливади - *Deschampsia caespitosa*, *Sanguisorba officinalis*.
- 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове - *Silene larchenfeldiana*, *Geum bulgaricum*, *Saxifraga sancta* ssp. *pseudosancta*, *S. pedemontana* ssp. *cymosa*, *Haberlea rhodopensis*, *Rhodiola rosea*, *Minuartia bulgarica*, *Symphyandra wanneri*.

Неотразена.

Мотиви: В точка 1. Идентификация на докладите за природните местообитания е представена информация, която е изготвена на базата на данните в Методиката за мониторинг на съответното местообитание. Този източник на информация е избран поради липсата на конкретна и достъпна информация за всяко местообитание във всяка защитена зона. Това е причината в тази точка да присъстват и видове, които не се срещат на територията на дадена защитена зона или в региона.

Това са само няколко конкретни примера за процеса на изготвяне на специфични цели. Но приложеният модел се мултиплицира при всички останали местообитания, видове и зони и е неприемлив, поради наличие на фундаментални пороци. Като цяло за природните местообитания всъщност няма цели на опазване, които да отразяват конкретните им особености на ниво зона, а само общи формулировки, които се базират на вече публикуваната литература на национално ниво, а за зоните има бележки, които се свеждат до няколко изречения.

Освен това, смятаме за неприемливо и в конфликт на интереси, възлагането на изготвяне на целите на инвеститор на мащабен инфраструктурен проект, без този процес да бъде управляван от МОСВ. По този начин съществува реална вероятност в целите да бъдат заложили възможности за реализиране на един или друг етап от инвестиционния проект, без да бъде извършвана оценка за неговото съответствие с целите, поради липса на определени заплахи и влияния в конкретни местообитания или видове.

Приемането на подобен документ ще възпрепятства бъдещото управление на зоните, защото ще съсредоточи усилията в безсмислен мониторинг, дори не на състоянието, и може да доведе до допустимост на фатални за функциите и съществуването на местообитанията и видовете влияния и нови заплахи.

Ето защо ние не можем да приемем така предложените специфични цели и настояваме те да бъдат върнати за доработване след разработване на достатъчно ясни насоки за изготвяне на специфични цели, включително консервационни приоритети и мерки съобразно чл.4.4 и чл. 6.1. на Директива 92/43/ЕЕС.

С уважение:

София,

24.04.2023

Румяна Иванова

(Изпълнителен директор на Българска Фондация Биоразнообразие)

**Становище на МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО - ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ,
без изходящ номер, без дата, 2023 г.**

На страницата на Министерството на околната среда и водите на 23.03.2023 г. са публикувани за обществено обсъждане, разработени специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона. След запознаване с тях се установи, че предложените параметри за тяхното постигане са идентични във всяка от зоните и с предходни такива.

В тази връзка, Изпълнителна агенция по горите изразява следното становище:

1. За постигането на целите са заложили показатели като: среднопретеглена пълнота на първия дървесен етаж, състав на първия дървесен етаж, възраст на първия дървесен етаж.

1.1. По отношение на среднопретеглената възраст

При така определената среднопретеглената възраст за горските природни местобитания, ще бъде невъзможно:

- Възобновяване на горите в мащаб, позволяващ ефективно използване на горски ресурси в условия на следване на естествените природни процеси. Възобновителни сечи се провеждат в зрели насаждения с цел: осигуряване на възобновяване за създаване на ново поколение гора; направляване на процесите на възобновяване; регулиране на видовия състав и направляване на смяната на видовете; опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и генетичния фонд; производство и добив на качествена дървесина; формиране и поддържане на гори с неравномерна структура.

- Прилагане на лесовъдски практики за създаване на разновъзрастни насаждения поради формално заложила среднопретеглена възраст. Наличието на разновъзрастни насаждения възпрепятства прякото прилагане на формулите за изчисление.

- Прилагане на действащата нормативна база и практика за горскостопанско планиране, насочена към осигуряване на постоянство и равномерност при ползването на горски ресурси, съобразно природни условия на местно (локално) ниво.

Неотразена.

Мотиви: Таблици със специфични цели в докладите са изготвени според Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на Министерство на околната среда и водите на Република България, публикувана през 2021 г. Стойностите на параметрите са заложили в нея.

- Изпълнението на горскостопанските планове/програми от различните по вид собственици и стопани на горски територии.

1.2. По отношение на среднопретеглената пълнота

В общия случай, дадено местообитание в границите на дадена защитена зона е разпространено в няколко стопански единици. В местообитанието се включват произволен брой насаждения, които се характеризират по различен начин съобразно своето общо състояние, характеристиките на конкретните условия на средата (почва, релеф, изложение и др.), възраст, предишно стопанисване и свързаните тези фактори най-подходящи за конкретния случай лесовъдски системи. Въвеждането на среднопретеглена пълнота като параметър за контрол на общото състояние на голям брой насаждения със силно вариращи характеристики по изброените показатели автоматично изключва възможността за планиране и изпълнение на лесовъдски дейности съобразени с конкретните локални условия в дадено насаждение и в зависимост от различните по вид собственици.

Пораждат се рискове от невъзможност за осъществяване на лесовъдски мероприятия като различни фази на възобновителните сечи, включително прилагане на щадящи и природосъобразни техники в този процес като отваряне на прозорци в места със започнал възобновителен процес, отваряне на котли при групово-изборната сеч, принудителни и санитарни сечи в насаждения повредени от биотични и абиотични фактори и др. Механичното прилагане на параметъра „среднопретеглена пълнота“ ще доведе до невъзможност за провеждане на отгледни сечи в средновъзрастните и дозряващи насаждения. Това автоматично обуславя компроментиране на устойчивостта и дълговечността на тези насаждения, като паралелно с това ограничава тяхната продуктивност, респективно капацитета им за поглъщане на въглерод.

1.3. По отношение на среднопретегленият видов състав на първия дървесен етаж

Напълно приемливо и релевантно е в насажденията, представляващи дадено местообитание да се толерира и поддържа съответният състав от доминиращи

Неотразена.

Мотиви: Таблиците със специфични цели в докладите са изготвени според Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на Министерство на околната среда и водите на Република България, публикувана през 2021 г. Стойностите на параметрите са заложи в нея.

Неотразена.

Мотиви: Таблиците със специфични цели в докладите са изготвени според Концепция за разработване на специфични и подробни

дървесни видове. В също време, по аналогия с изложените разсъждения по отношение на среднопредтеглената пълнота, би следвало тази цел да се постига по начин, съобразен с местните (локални) условия на средата. Прилагането на формално аритметичен подход обвързан със среднопредтеглени стойности отново ограничава възможния набор от инструменти за поддържане и подобряване на природозащитното състояние на отделните насаждения, от които дадено местообитание се състои.

2. Така предложените на обществено обсъждане целеви стойности по горски природни местообитания не кореспондират със Закона за горите и съответните наредби - Наредба № 18 и Наредба № 8, което води до извода, че ако бъдат приети така разписаните параметри, то те ще спрат изпълнението на горскостопанските мероприятия по поддържане и възстановяване на горите в тези природни местообитания, което от своя страна ще доведе до влошаване на тяхното състояние.

3. Определянето на „количество мъртва дървесина“ следва да не се отнася за горите попадащи в I клас на пожарна опасност.

Изпълнителна агенция по горите (ИАГ) предлага в природозащитните цели за защитените зони да не бъдат включвани показателите среднопредтеглена пълнота на първия дървесен етаж, среднопредтеглен състав на първия дървесен етаж, среднопредтеглена възраст на първия дървесен етаж. Считаме, че прилагането на формално аритметичния подход на тези параметри по-скоро ще възпрепятства, отколкото ще подпомогне усилията за поддържане и подобряване на природозащитното състояние на горските местообитания от Приложение 1 към ЗБР. Природозащитните цели на ниво защитена зона трябва да включват стопанисване, което имитира съществуващи природни процеси. Природосъобразното стопанисване включва: устойчивост, производителност, разнообразие и постоянно горско покритие, което задоволява многофункционални потребности и цели на относително малки пространства в гората на ниво насаждение.

природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на Министерство на околната среда и водите на Република България, публикувана през 2021 г. Стойностите на параметрите са заложи в нея.

Неотразена.

Мотиви: Таблиците със специфични цели в докладите са изготвени според Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на Министерство на околната среда и водите на Република България, публикувана през 2021 г. Стойностите на параметрите са заложи в нея.

Неотразена.

Мотиви: Нямаме право да изключваме някой от параметрите, заложи в Концепцията, цитирана по-горе.

Природозащитните цели на ниво защитена зона да бъдат въз основа на приетите от ИАГ и от страна на НСБР „Режими за устойчиво управление на горите в Натура 2000“, които подпомагат процеса на постигане на благоприятно природозащитно състояние на горските местообитания и тяхното поддържане във времето. Цитираните режими съдържат ясни показатели, които следва да се поддържат в рамките на горските природни местообитания в съответните защитени зони, и с помощта на които се гарантира за устойчивото и оптималното им състояние.

Този документ се прилага понастоящем при планирането на лесовъдски дейности в защитените зони от Натура 2000. Лесовъдските системи за отделните насаждения, формиращи местообитанието, се определят в зависимост от формулираните оперативни цели и информацията от проучванията на състоянието на индикаторите за консервационния статус на местообитанието. В тази връзка, дефинирането на адекватни мерки изисква познания за естествената динамика на екосистемата и функционалната роля на определените индикатори. В случаите, когато актуалното състояние на отделните индикатори не се различава от определеното благоприятно природозащитно състояние, се планират режими и дейности, които да осигурят поддържането на това състояние. Управлението трябва да бъде насочено в по-голяма степен към поддържане на естествения консервационен статус на цялата екосистема, отколкото към запазването на определени характеристики, които благоприятстват един или няколко вида.

С така предложеният проект на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона, ще се създаде невъзможност за извършване на контрол. Базата данни и информационните потоци в областта на горското стопанство са изградени изцяло базирайки се на ниво „насаждение“, което се идентифицира с помощта на съответен „отдел“ и „подотдел“.

Считаме за целесъобразно стопанисването (управлението) на горските територии, включени в НАТУРА 2000, да се извършва по насаждения/имоти, в зависимост от конкретните лесовъдски признаци, установени при редовна таксация и някои специфични и конкретни показатели за типовете местообитания, прилагани от отделните собственици на горски територии.

Неотразена.

Мотиви: Възможно при бъдещо разработване на специфични и подробни природозащитни цели, след съгласуване с МОСВ и актуализиране на Концепцията.

Неотразена.

Мотиви: Предложението има административен характер и не може да бъде отразено в текстовете на докладите.

С прилагането на показателите, заложи в така предложените специфични и подробни природозащитни цели, няма да се постигнат очакваните резултати. Възможно е влошаване на структурата на горите и наличие на предпоставки, пречещи за поддържане на устойчиви и жизнени горски екосистеми.

X

инж. Стоян Тошев
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА ИАГ

**Становище на Българска Академия на Науките - Институт за гората,
входящ номер: 33-00-93/24.04.2023 г./**

СТАНОВИЩЕ
на Институт за гората при БАН

Относно: Специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона, за защитените зони от екологична мрежа Натура 2000, по реда на Закона за биологичното разнообразие.

Уважаема Г-жо Министър,

Становището се отнася до горските местообитания, за които институтът е професионално компетентен.

Запознати сме със следните документи:

1. Публикуваните на сайта на МОСВ за течащо в момента обществено обсъждане на специфични цели за 21 зони по Натура 2000;
2. Публикуваните през февруари 2023 г. специфични цели за други 19 зони;
3. КОНЦЕПЦИЯ от 2021 г., подписана от министър Личев, която може да се свали от сайта на МОСВ, с точно название *Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа натура 2000, София, юли 2021 г.*;
4. РЪКОВОДСТВО от 2009 г. под редакцията на Зингстра и колектив, с точно название *Зингстра, Х., А. Ковачев, К. Китнаес, Р. Цонев, Д. Димова, П. Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.*, публикувано на сайта на фондацията.

КОНЦЕПЦИЯТА е нормативен документ на МОСВ, ако се съди по това, че е публикувана на сайта му. Същата цитира изрично РЪКОВОДСТВОТО като източник на информация, т.е. то само по себе си не е нормативен документ на МОСВ.

Целите в горните 4 документа се изразяват в това да се държат характеристиките на местообитанието в някакви определени граници, например средната пълнота на насажденията да бъде 0,6 или по-толяма. Характеристиките на горските местообитания са:

1. Площ;
2. Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена);
3. Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен);
4. Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена);
5. Площ на горите във фаза на старост;
6. Количество мъртва дървесина;

7. Наличие на едроразмерни/биотопни дървета;

Като обща забележка може да се каже, че горните 4 документа най-вероятно не са съгласувани с Изпълнителната агенция по горите (ИАГ). Общественото обсъждане на сайта на МОСВ не е междуведомствено съгласуване. Понеже горите по закон се стопанисват по горскостопански планове (ГСП), изпълнението на целите на зоните по Natura 2000 не може да стане по друг начин, освен като те се включат в разпоредбите на ИАГ. Вместо едностранни решения, по-разумно е да се открият въпроси от общ интерес (такива има) и да се потърси компромис между противоречащите си цели.

Конкретно за отделните характеристики може да се каже следното:

1. Площ на местообитанията

Подробната таксация на горите непременно ще открива много случаи на неправилно картиране на местообитанията. Решението е или да се промени площта на местообитанието, или да се предвидят мероприятия за разширяването му.

2. Средна пълнота на насажденията

Пълнотата е мярка за това, доколко теренът е зает от дървета. В документите от 1 до 4 целевата пълнота на повечето местообитания е над 60%. Поддържането и управлението на пълнотата е стандартен похват на лесовъдството, така че това изискване не би трябвало да е проблем. Неудачен момент в документите от 1 до 4 е, че пълнотата се определя само за първия (най-горния) дървесен етаж. При насажденията обаче, в които е в ход възобновителна сеч, трябва да се държи сметка и за пълнотата на подраства (младото насаждение, което постепенно замества старото). В този случай възприетият метод подава фалшив сигнал, че пълнотата намалява, въпреки че подмладяването на гората повишава пълнотата. При сегашната дефиниция на целите, свързани с пълнотата, в някои случаи те са пречка за правилното горско стопанство.

3. Състав на първия дървесен етаж

Изискването за запазване на видовия състав не е ново за горското стопанство. Natura 2000 внася само това, че опазва и видове, които от стопанска гледна точка не се смятат за ценни. Това изискване е трудно за спазване, когато пречи на естествената сукцесия на видовете, особено когато се защитават съобщества от преходен характер.

4. Гори във фаза на старост, мъртва дървесина и биотопни едри дървета

Това са безконфликтни параметри. Насажденията, в които е напреднал процесът на разпад, какво и най-едрият вековни дървета са неизгодни за дърводобив. Също така и изискването за оставяне на мъртва дървесина е стопански изгодно, защото известна част от наличната дървесина е нерентабилна.

5. Средна възраст на първия дървесен етаж

При повечето горски местообитания (15 от общо 27) документите от 1 до 4 изискват средната възраст на горите в местообитанието да не бъде под 80 г. (КОНЦЕПЦИЯ, стр. 24). С това в указаните местообитания неявно се увеличава турнусната възраст на 160 г. Въобще, повишаването на турнусната възраст (плановата възраст за сеч) е традиционен подход за опазване на горите със с преобладаваща екосистемна функция, но турнус 160 г. е безпрецедентен у нас и по-скоро представлява механично пренасяне на чуждестранен опит. По наше мнение този праг изисква проверка.

Друго възражение към критерия „висока средна възраст” е, че той насърчава практики, порочни от всякаква гледна точка практики, а именно – да се сечат млади насаждения, които не са за сеч, за да се достигне показателят.

В документите 2 и 4 се поставя допълнителното изискване, че средната възраст на горите трябва да се увеличава. Това изискване фигурира в РЪКОВОДСТВОТО, но не е влязло в КОНЦЕПЦИЯТА. Авторите на документа 1. са се придържали към КОНЦЕПЦИЯТА и не са включили това изискване, но авторите на 2. са го включили. По наше мнение средната възраст на горите не може да се увеличава неограничено, както не може да се увеличава до безкрай пенсионната възраст на хората. Изискването за постоянно

увеличаване на средната възраст неявно поставя всички горски местообитания в мрежата на Натура 2000 във фактическото положение на „гори във фаза на старост”, умишлено оставени да навлизат във фазата на разпада. Като се има предвид, че стойността на горите в мрежата на Натура 2000 е около 14 милиарда лева, ясно е, това изискване е недоразумение.

Контролирането на възрастта на горите не е нещо ново в лесоустройството. Включването на изисквания за средната възраст на горите механично пренася в наши условия похватите на страни, в които само малка част от горите се стопанисват по лесоустройствен проект (горскостопански план). За разлика от тях у нас са “устроени” всички гори. Системното решение е да се използва апаратът на лесоустройството, като се повишат турнусите. Традиционната практика е повишаване с 20 години.

В резултат на гореизложеното може да се направят следните изводи и препоръки:

1. Част от предлаганите разпоредби трябва да се коригират;
2. Внедряването на специфичните цели на зоните и местообитанията в мрежата на Натура 2000 трябва да започне с пилотно внедряване при устройването на няколко горски стопанства, което ще позволи да се прецени конкретно действието им и да се вземе мнението на всички заинтересовани страни.

чл.-кор/ дн Георги Георгиев

Неотразена.

Мотиви: Предложенията са насочени към МОСВ и имат административен характер.

**Становище на Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания към БАН,
(без изходящ номер), (без дата) 2023**

СТАНОВИЩЕ

От: гл. ас. д-р Йордан Кошев, гл. ас. д-р Мария Качамакова,
Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания към БАН

Относно: представените за обществено обсъждане разработени специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за 21 защитени зони по директивата за местообитанията от екологичната мрежа „НАТУРА 2000“ на страницата на МОСВ, достъпни на следния адрес: <https://www.moew.government.bg/bg/obstestveni-obsujdaniya-na-razraboteni-specifichni-i-podrobni-prirodozastitni-celi-na-nivo-zastitena-zona-za-21-zastiteni-zoni-ot-ekologichnata-mreja-natura-2000/>

Уважаема г-жо Министър,
с настоящето становище бихме желали да представим нашите коментари, забележки и препоръки за видовете добруджански (черногръд) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), лалугер (*Spermophilus citellus*), видра (*Lutra lutra*) и мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*) относно представените за обществено обсъждане специфични и подробни природозащитни цели (СПЦ) за 21 защитени зони за района на Бургаска област, наричани по-долу за краткост „СПЦ“.

Основно сме работили върху документа „**Специфични природозащитни цели за типове природни местообитания и за видовете, обект на опазване в зоната Защитена зона BG0000151 Айтоска планина**“, но направените забележки напълно могат да се приложат за останалите СПЦ подложени на обществено обсъждане.

1. Предложените за обсъждане СПЦ основно и единствено извършват **сравнение с таблица „3.5. Таблица с параметри за оценка на природозащитното състояние (ПС) на ниво защитена зона“** в Специалните доклади вид/зона от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“. Обособена позиция 4: Картиране и

Неотразена.

Мотиви: Съгласно техническото задание и съгласно наличните инструкции, вкл. на ЕК, СПЦ са насочени към идентифицирани

определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи“.

Например:

<https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/Home/ProtectedSite?code=BG0000151&siteType=HabitatDirective>

Определянето на „Природозащитно състояние“ и „Специфични природозащитни цели“ не са взаимнозаменяеми. Единствената задача на СПЦ не е да определя ПС, и свеждането ѝ само до коментиране на докладите, **опорочава изработването на специфични цели за опазване.**

Полевите проучвания по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“. Обособена позиция 4: Картиране и определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи“ са се провели в периода 2011-2012 г., т.е. преди 10 години и не могат да служат за фундаментално сравнение, освен като ориентир за обилието или отсъствие/присъствие на видовете. Описание на местообитанията, както и оценка на констатираните тогава (преди 10 г) заплахи и негативни фактори чрез „визуална интерпретация на сателитни данни“, каквото и да означава това, не могат да бъдат извършвани. Прякото сравнение с тогава направените модели на разпространение и сега наблюдаваните изменения на терен, също не може да се анализира, защото не е научно и методично коректно.

параметри, касаещи характеристики на природни местообитания / местообитания на видове, както и популации на видове, предмет на опазване в дадена защитена зона. На база най-добра налична научна информация, за тези параметри трябва да се определят референтни стойности, валидни поне към момента на обявяване на съответната зона. След това, на база сравнение между референтните стойности (които могат да се възприемат като „благоприятно състояние“, ако не е доказано влошаване в сравнение с по-ранен период) и настоящото състояние на съответния параметър, се определят СПЦ, които по своя характер могат да са за „поддържане“ състоянието на даден параметър (при липса на негативна промяна спрямо референтната му стойност), или за „подобряване“ (при установяване на негативна промяна спрямо референтната му стойност). Тъй като проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ по същество представлява най-ранния опит за определяне на такива референтни стойности, ние, по необходимост, трябва да сравняваме състоянието на определените от нас параметри с такива, или подобни, предмет на проучване по въпросния проект. Така че, "фундаментално сравнение" е задължително. Сравнението между "тогава направените

Така например при 33 „Рижки проход“ на стр. 347 след „визуална интерпретация“ авторите заключават, че регистрацията на вида не съвпада с модела, защото има разминаване от няколко 10-ки метра, което е видно от приложената фиг. 2. Търсенето на такава точност и съвпадение в модел/дупка на лалугер е нереалистично.

модели на разпространение и сега наблюдаваните изменения на терен" е единствения начин, по който може да се определи дали дадена цел ще бъде за "поддържане" състоянието по даден параметър, или за "подобряване" (разбира се, при условие, че "тогава направените модели" са коректни).

Неотразена.

Мотиви: За съжаление, въпреки огромното количество свършена работа по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, поради неговия пионерен за страната характер, огромната територия, която трябваше да се покрие, за кратки срокове, с недостатъчно налични за такива мащаби експерти, много от резултатите му са с недостатъчна точност за нуждите на определяне на конкретни и специфични цели за всеки вид и местообитание в дадена зона. Най-ярък пример е неточността, на моменти дори погрешността на генерираните по проекта модели за пространственото разпределение на потенциалните за даден вид местообитания, които ние сме анализирали възможно най-подробно в предадените документи, и която е известна на всички експерти, занимаващи се с биоразнообразие в страната, на всякакво ниво. Цитирания в становището ви пример е само

2. Документите за СПЦ **не трябва** да предлагат промени в методиките за мониторинг в раздел „Допълнителна информация“. Още повече, че не е ясно авторите какви методики са използвали (обяснено е по-долу в текста). В раздел допълнителна информация е препоръчително авторите да предлагат конкретни мерки, които да доведат до заложените цели и може да залегнат в бъдещите планове за управление на зоните.

3. Документите за СПЦ не могат да препоръчват **„Картиране на ръка на база налични ГИС данни, визуална интерпретация на сателитни данни, верификация на терен“**. Това е несериозен подход в управлението на Natura 2000.

един от многото случаи на разминаване, които ние сме установили, и е също само пример от наша страна.

Неотразена.

Мотиви: Всяко проучване има право да приложи методика, която най-пълно отговаря на целите и задачите на въпросното проучване. Естествено, при наличие на готови методики, които могат да постигнат очакваните резултати, те е добре да се използват, тъй като съкращават време за изобретяване на нови такива. Когато обаче това не е така, са необходими нови, или съществуващите трябва да се видоизменят. Както правилно отбелязвате, документите за СПЦ нямат за цел да променят съществуващи методики, но с оглед някои новопредложени параметри, именно като възможна мярка, чрез която да бъде отчетен въпросния параметър, ние сме предложили и видоизменение на методики, така че параметъра да бъде отчетен.

Неотразена.

Мотиви: Наличието на коректни пространствени данни не е подход, а задължителен атрибут за управлението на която и да е защитена територия (в широкия смисъл на думата). По наши наблюдения, основната причина за

неточно, и дори погрешно моделиране на потенциалните за даден вид местообитания е липса на точни пространствени данни, свързани с абиотичните и биотични характеристики на средата, които се вземат предвид при извършване на моделирането. Такива са например: разминаване между пространствени кадастрални данни и т.н. физически блокове (установено от нас при работата по настоящия проект); разминаване на горните с реалната ситуация на терен; разминаване на пространствените данни с горски подотдели между отделните години на лесоустройство; разминаване на горните с реалната ситуация на терен; разминаване на пространствените данни за речните течения с реалната ситуация на терен, и дори липса на такива за някои речни течения. Можем да изброим още такива, с конкретни примери, но нямаме нито времето, нито мястото за подробен анализ. „Картиране на ръка“ е метод, който успешно сме прилагали при работата ни с природни местообитания по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, за очертаване на точните граници на верифицираните от нас полигони, в редица защитени зони. Същият метод сме използвали за цялостно картиране на всички типове хабитати при изготвяне плана за управление на Защитена зона "Берковица".

4. **Липсва ясно отчетлива информация за „Полевото проучване“ на експертите изработили СПЩ.** Когато читателят се запознава с текстовете, не може да разграничи кога, къде, как и по каква методика екипите са проучвали дадените видове и техните местообитания. Какво е теренното усилие, колко подходящи местообитания са посетени, в колко от тях е установен вида и т.н. В момента текстовете оставят впечатлението, че полева работа не е извършвана, като понякога е заменена с дистанционна оценка чрез *Google Earth* и *Google Street View*, за което помагат и приложените от авторите снимки от *Google Street View*.

Горещо препоръчваме за включването на подраздел **“Полевото проучване през 202...г.”**, който да описва накратко изследването на екипа, изготвил целите:

- Използвана методика на проучване.
- Месец и година на посещение.
- Брой изследвани подходящи местообитания/трансекти/пробни площи
- Брой обследвани находища за които има предварителна информация (споменати в Специалните доклади вид/зона регистрации, лични непубликувани данни на авторите и други).
- Брой реализирани капаноденоношия (за дребните бозайници, например това е задължителен атрибут).
- Брой и вид на уловените дребни бозайници.
- Брой находища и брой на анализирани погадки от хищни птици
- Брой на установените видове дребни бозайници в погадките.
- Брой и вид на установените заплахи за вида.

5. Във всички СПЩ по защитени зони в точка „10. Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на вида“ трябва да се поставят **цели, които са ясни, точни, лесно проверими и сравними**. Така например специфична цел като „Интензивност на пашата в полигоните с местообитания на вида“ за лалугер и добруджански хомяк са трудно проверими, още повече, че в последните научни сведения за хомяка показват,

Смеем да твърдим, че това е най-точния метод за картиране на растителност/земно покритие, макар и най-времеемкия. Картирането на Защитена зона "Берковица", с площ 2800 ха, отне около 2 седмици (един човек).

Неотразена.

Мотиви: Подобен раздел не е включен в техническото задание по настоящия проект. Първичните данни от теренните проучвания ще бъдат предадени на МОСВ. Като цяло, теренната работа по проекта, поне за бозайници, беше ограничена, недостатъчна. Така или иначе, предвид големия брой защитени зони, огромната площ, ограничения човешки ресурс, дистанционната оценка е неизбежна, още повече, при липса на коректни пространствени данни, които да се приемат за референтни - тогава и най-интензивната теренна работа не би могла да помогне, тъй като няма как да се разбере какво е било състоянието преди 10 години.

че той се среща главно в агроценози, виж: Nedyalkov et al. 2015. Current status, distribution and conservation of *Mesocricetus newtoni* and *Cricetus cricetus* (Mammalia: Cricetinae) in Bulgaria. Annual Zoological Congress of “Grigore Antipa” Museum, 18-21 November 2012, Bucharest, Romania, Book of Abstracts, p. 222 (poster 105): https://www.esenias.org/files/News_19_Current_status_distribution_and_conservation_of_Mesocricetus_final.pdf “. Така записана тази специфична цел за опазване на този вид е безсмислена.

Неотразена.

Мотиви: Ние сме абсолютно съгласни с първото изречение, и бихме добавили (както е записано и в техническото ни задание, и съгласно наличните инструкции, вкл. на ЕК), и измерими. За съжаление, предвид наличната информация в страната, ако спазваме стриктно това правило, ще имаме цели едва за 2-3 параметъра. Конкретният пример, "Интензивност на пашата", е параметър, който е заложен в Зингстра, Х. и кол. (ред.). 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София. Според нас той е важен, тъй като, макар липсата на паша да се "контролира" от друг параметър при лалугера - Покритие на дървесно-храстова растителност, по наши наблюдения, на места този вид е застрашен от преизпасване. Ние сме запознати с цитирания постер, за съжаление, липсва детайлна информация за хомяка и агроценозите, която да показва подобно предпочитание. Chisamera et al. 2012. Distribution of the Romanian hamster – *Mesocricetus newtoni* (Rodentia: Cricetidae): case study using Maxent and GIS techniques демонстрират привързаността му към степни местообитания, и посочват усвояването им за

Друг пример е специфична цел „Смъртност от автомобилен трафик“ за опазване за лалугер в ЗЗ „Айтоска планина“. Смъртността от автомобилен трафик не е посочена като основна заплаха, включително от авторите в документа, за разлика от „Офроуд шофиране“. В Националния план за действие за опазване на европейския лалугер тази заплаха също не е посочена за основна за вида, но въпреки това тя присъства в таблицата със СПЦ за лалугер. Авторите споменават за един загинал индивид. Дори да приемем, че това е специфична заплаха за вида, до момента няма разработена методика за мониторинг на жертвите от автомобилния трафик.

6. В документите за СПЦ масово се поставят цели изискващи допълнителни проучвания. В много от случаите това е необосновано, което на практика означава липса на цели. Така например в СПЦ за лалугер в ЗЗ „Айтоска планина“, авторите не са изброили нито една дупка на лалугер, но залагат „Междинна цел (до 2025): Установяване базова стойност за обилието въз основа ревизия на данните от Проекта...“. Но такава стойност е заложена в Специалния доклад за вида в зоната (така, често споменавания „Проект“), на базата на **71 трансекта в 32 местообитания** (Кошев 2013).

земеделие като основна заплаха за вида. Според нас това прави повече смисъл, като имаме предвид, че хомяка съществува като вид преди агроценозите, поне в съвременните им мащаби.

Неотразена.

Мотиви: Всъщност е веднага след „Офроуд шофиране“. Там е описана и мотивацията за включването на заплахата като специфична цел. Не разбираме какво общо има липсата на методика с проблема, още повече, че методики всъщност има, и те са елементарни. Дори да нямаше, не виждаме какво пречи да се измисли.

Неотразена.

Мотиви: Съгласно техническото задание и съгласно наличните инструкции, вкл. на ЕК, СПЦ са насочени към идентифицирани параметри, касаещи характеристики на природни местообитания / местообитания на видове, както и популации на видове, предмет на опазване в дадена защитена зона. На база най-добра налична научна информация, за тези параметри трябва да се определят референтни стойности, валидни поне към момента на обявяване на съответната зона. След това, на база сравнение между референтните стойности (които могат да се възприемат като „благоприятно състояние“, ако не е доказано влошаване в сравнение с по-ранен период) и

настоящото състояние на съответния параметър, се определят СПЦ, които по своя характер могат да са за „поддържане“ състоянието на даден параметър (при липса на негативна промяна спрямо референтната му стойност), или за „подобряване“ (при установяване на негативна промяна спрямо референтната му стойност). Тъй като проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ по същество представлява най-ранния опит за определяне на такива референтни стойности, ние, по необходимост, трябва да сравняваме състоянието на определените от нас параметри с такива, или подобни, предмет на проучване по въпросния проект. За съжаление, въпреки огромното количество свършена работа по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, много от резултатите му са с недостатъчна точност за нуждите на определяне на конкретни и специфични цели за всеки вид и местообитание в дадена зона. Най-ярък пример е неточността, на моменти дори погрешността на генерираните по проекта модели за пространственото разпределение на потенциалните за даден вид местообитания. По наши наблюдения, основната причина за неточно, и дори погрешно моделиране на

Друг пример за минимално полево усилие, след което следва заложената междинна цел „продължаване на проучванията“ е за добруджанския

потенциалните за даден вид местообитания е липса на точни пространствени данни, свързани с абиотичните и биотични характеристики на средата, които се вземат предвид при извършване на моделирането. Такива данни, с необходимата точност, липсват до ден днешен (което обезсмисля, поне за бозайниците, ново моделиране в рамките на настоящите проучвания). Поради това в много от случаите, поне по отношение на бозайниците, се налага изготвяне на нови модели. Конкретният параметър, както е известно и на авторите на становището, е силно вариабилен, ето защо, според нас, като цел не може да се заложи една единствена цифра. Подходът с цитиране на среден брой дупки \pm SD е издържан от научна гледна точка, и реално определя минимални и максимални стойности. При прилагането на посочените стойности за SD обаче, при всяка зона се получават отрицателни минимални стойности. Ето защо се налага преизчисляване на параметъра, като се вземат предвид единствено трансекти или техни части, разположени в реално заета от вида територия (колония). Това е един от случаите, където е необходима модификация на съществуващата методика, така че да отговаря на задачите на проекта - не може конкретната цел за лалугера да е поддържане на обилие от дупки между - 0.69 и 1.93 бр./100 м трансект (0.62 дупки/100 m

(черногръд) хомяк в ЗЗ „Айтоска планина“, където авторите мимоходом споменават, че са направили **2 трансекта „по време на собствената ни теренна работа“**, при което са установили „тревисти места и захрастени склонове“, но определят СПЦ „Междинна цел (до 2027): 1. Извършване на допълнителни теренни проучвания за верифициране присъствието на вида в зоната, и за събиране на достатъчно информация за последващ мониторинг“. Трябва да се има предвид, че района на тази защитена зона е определена, като възможна реликтна изолирана популация на черногръдия хомяк (Пешев и др. 2004) и е необходимо авторите да приложат повече усилия, като поставяне на живоловни капани, събиране на погадки и за да се опитат да установят вида.

7. Не е извършен съвременен анализ на заплахите за видовете в сравнение с инвестиционните намерения в защитените зони. Така например в ЗЗ „Айтоска планина“ съществуват 115 досиета на инвестиционни намерения, но авторите не са разгледали нито едно от тях (Публичен регистър по оценки за въздействие на околната среда <http://registers.moew.government.bg/ovos/>). В регистъра за екологичните оценки съществуват 50 досиета (Публичен регистър по екологични оценки - <http://registers.moew.government.bg/eo/>). Това показва засилен антропогенен натиск върху видовете и техните местообитания, който не е взет предвид. Препоръчваме, коментирайки заплахите да се направи анализ на заплахите.

трансект, $SD = 1.31$)! В текстовата част за конкретния вид за конкретната зона, ние сме цитирали изброените от нас дупки - 3.79 и 7.75 дупки/ha.

Неотразена.

Мотиви: Ние не оспорваме наличието на популация на вида в зоната (направена корекция във формулировката на целта, за избягване на подобна интерпретация). При липса на регулярен мониторинг обаче, с достатъчно теренно усилие и с известни параметри, определяне на стойност на параметъра е невъзможно, а оттам - и на специфична цел. За съжаление, нито срока, нито бюджета позволяват провеждане на теренни проучвания, достатъчни за определяне на стойност на параметъра, имайки предвид скрития начин на живот на вида.

Неотразена.

Мотиви: При липса на точни данни за разпространение на видовете в защитените зони, за площта и разпространение на техните местообитания, а и за пространственото разпределение на инвестиционните предложения, планове и програми, подобен анализ е невъзможен, а и ненужен. Задачата на настоящите проучвания е да се определят специфични цели, а не да се прави оценка на

8. Четейки документите за СПЦ оставаме с впечатлението, че освен че **не са извършени полеви посещения за оценка на състоянието на местообитанията и наличието на заплахи и негативни фактори**, не са направени трансекти за изчисляване на обилието на лалугер, или не са поставяни живоловни капани за улов на добруджански хомяк, не са събирани погадки от хищни птици и т.н.

Използвани са стари несъвременни методики за изследване и научна литература, което поставя под въпрос така изготвените цели и тяхното бъдещо прилагане.

В документа за видовете добруджански хомяк, лалугер и мишевиден сънливец не е отбелязано никъде каква методика са използвали авторите. Единствен източник може би е Зингстра и кол. (2009). Но този източник е непълен, остарял и с грешен подход. Споменатото ръководство е основно преработено, като за видовете има разработени специфични методики за картиране, оценка на природозащитният статус. Буди недоумение фактът, защо не са използвани най-новите методики за мониторинг разработени по проект „Теренни проучвания на разпространение на видове / оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна – I фаза“ Договор № 2597/22.07.2013 г. „Теренни проучвания на разпространение и численост на бозайници (без китоподобни)“.

Авторите смело предлагат промяна в методиките, като никъде не са споменали, те самите каква методика за оценка на природозащитното състояние или картиране са използвали. Ето няколко примера за методики за картиране и оценка на състоянието одобрени от МОСВ и ИАОС, които не са използвани:

Костова Р., Й. Кошев, Н. Цветкова. 2015. Оценка на състоянието на лалугер (*Spermophilus citellus* L. 1766). Проект „Теренни проучвания на разпространение на видове / оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна – I фаза“. Договор № 2597/22.07.2013 г. „Теренни проучвания на разпространение и численост на бозайници (без китоподобни)“, с. 15.

Кошев Й. 2012. Методика за картиране на Европейски лалугер, *Spermophilus citellus*. Обособена позиция 4: Картиране и определяне на природозащитното

съвместимостта на инвестиционни предложения, планове и програми със защитените зони. Всяко едно от тях е минало през съответната процедура, и евентуално ще се вземе предвид при постигане на заложените от нас цели.

Неотразена.

Мотиви: Първичните данни от теренните проучвания са предадени на МОСВ. Като цяло, теренната работа, поне за бозайници, беше ограничена. Така или иначе, настоящите проучвания нямат за задача да извършват мониторинг или да се прави ново картиране, а да се определят специфични цели, на база референтни стойности за "благоприятно" състояние на отделните параметри. При липса на точна информация за определяне на референтни стойности, наличие или липса на тяхното влошаване е невъзможно. Тогава и най-интензивната теренна работа не би могла да помогне, тъй като няма как да се разбере какво е било състоянието преди 10 години.

състояние на бозайници, без прилепи 6. Европейски лалугер (*Spermophilus citellus*) – Методика за картиране, с. 8.

Кошев Й. 2012. Методика за определяне на Природозащитно състояние (ПС) на добруджански хомяк, *Mesocricetus newtoni*. Обособена позиция 4: Картиране и определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи, 24стр. https://eea.government.bg/bg/bio/opos/activities-results/Mesocricetusnewtoni_MetodikazaMonitoring.pdf

Кошев Й. 2012. Методика за определяне на природозащитно състояние (ПС) на европейския лалугер, *Spermophilus citellus*. Обособена позиция 4: Картиране и определяне на природозащитното състояние на бозайници, без прилепи 6. Европейски лалугер (*Spermophilus citellus*) – Методика за определяне на природозащитно състояние, с. 24.

Кошев Й. 2015. Методика за мониторинг на европейски лалугер (*Spermophilus citellus* L. 1766). Проект „Теренни проучвания на разпространение на видове / оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна – I фаза“. Договор № 2597/22.07.2013 г. „Теренни проучвания на разпространение и численост на бозайници (без китоподобни)“, с. 11. https://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/SpermophilusCitellus_MetodikaMonitoring.pdf

Кошев Й. Н. Недялков, Н. Цветкова, Р. Костова. 2015. Методика за мониторинг на добруджански хомяк (*Mesocricetus newtoni*). Национална система за мониторинг на състоянието на Биологичното разнообразие. https://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/MesocricetusNewtoni_MetodikaMonitoring.pdf

9. Абсолютно ненужни раздели „5. Разпространение в целевите зони“ и „3. Описание на местообитанията“. Във всеки документ за СПЦ в преамбюла след съдържанието и преди природни местообитания авторите изреждат основните раздели с важна информация. В тях никъде не се забелязва раздели „5. Разпространение в целевите зони“ и „3. Описание на местообитанията“, но тези раздели присъстват при част от видовете, например: лалугер, добруджански хомяк, видра и др.

10. Относно промяна на методиките и някои специфики в екологията на европейския лалугер не са ясни в предложените СПЦ, като например какъв е максималният размер на площта на лалугеровите колонии.

Максималната площ на лалугеровата колония не е обсъждан в литературата, но може да бъде стотици хектар – виж: Кошев Й. 2022. План за действие за опазване на европейския лалугер (*Spermophilus citellus*) в България 2022 – 2031 г., МОСВ, БДЗП, София. 160 стр. https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Biodiversity/Protected_specie/Action_Plans/AP_ANIMALS/Mammalia/AP_Spermophilus%20citellus_2022-2031_RD518-17.06.2022.pdf.

Пример за такава лалугерова колония е колонията около селата Тополчане и Калояново или дори около яз. Белмекен. Лалугеровите дупки може да са отдалечени на стотици метри една от друга, и очертаването на граници, също става сложен практически проблем, още повече техният мониторинг.

Колонните променят своите размери, в зависимост от своята плътност (Кошев 2022), а дори се преместват (виж, Koshev et al. 2019. Translocations of European ground squirrel (*Spermophilus citellus*) along altitudinal gradient in Bulgaria – an overview. - Nature Conservation, 35: 63-95. <https://doi.org/10.3897/natureconservation.35.30911>). На този фон предложения свързани с очертаване на границите на лалугеровите колонии, мониторинг на тези граници и други не звучат изпълнимо.

В заключение смятаме, че така представените СПЦ **не изпълняват** изискването за опазване на видовете и техните местообитания на ниво защитена зона и **не представляват** набор от конкретни цели, които могат да бъдат изпълнени в дадена зона, за да се гарантира от една страна дългосрочното опазване на типовете природни местообитания и видовете в зоната, а от друга - приносът ѝ по най-добрия възможен начин за постигане или поддържане на благоприятното състояние на съответния тип природно местообитание и вид в

Частично отразена.

Мотиви: Включването на тези раздели е по изискване на Възложителя. Раздел „5. Разпространение в целевите зони“ е изтрит от текста.

Неотразена.

Мотиви: Според нас площта на колониите е много показателен параметър за състоянието на лалугера в дадена зона. Както смятаме, добре илюстрират посочените от нас примери за ЗЗ „Айтоска планина“ и ЗЗ „Атанасовско езер“, проследяване само на броя на колониите и обилието на дупките в тях не е достатъчно за да се определи състоянието на вида в дадена зона. Това, че картирането е трудно, е неоспоримо, но не виждаме принципна разлика между този и други параметри, от рода на "На 100 метра от мерите, пасищата и ливадите да не се употребяват минерални торове и продукти за растителна защита" (параметър за лалугера, ЗЗ Остров), "Подобряване на количеството на мъртва дървесина в подходящите местообитания на вида до достигане на целева стойност от най-малко 6 броя мъртви дървета на хектар, с дебелина над 40 cm" (параметър за еленов рогач, ЗЗ „Кресна“), "Най-малко 60%

биогеографския регион и страната, затова препоръчваме целите да бъдат върнати за основно преработване и подложени на ново обществено обсъждане.

гл. ас. д-р Йордан Кошев, гл. ас. д-р Мария Качамакова

проективно покритие на един или комбинация от типичните доминиращи видове" (за хабитат 6210, 33 Драгоман). Макар и трудно, параметърът е възможно да бъде определен, измерим е, картируем е, и е проследим. Най-вече е информативен за това какво се случва с вида в дадена зона. Флуктуациите във времето, ако не могат да се обвържат с конкретни заплахи, и при регулярен мониторинг, биха могли да се отразят чрез изменение на стойността така, че да покрие тези флуктуации. Но това може да стане единствено ако имаме референтна стойност, и последващ регулярен мониторинг.

Становище на РИОСВ - Шумен, Изх. № ОА – 1049-1/24.04.2023 г.

ОТНОСНО: Публикувани за обществено обсъждане разработени специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за 21 защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДИМИТРОВА,

Във връзка с постъпило от Вас по ел. поща писмо (с Наш Вх. № ОА – 1049/ 24.03.2023г.) относно публикувани на ел. страница на МОСВ за обществено обсъждане разработени специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за 21 защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“, Ви уведомявам, че РИОСВ – Шумен няма предложения, забележки и препоръки по специфичните природозащитни цели за типовете природни местообитания и за видовете, обект на опазване в защитена зона BG 0000149 „Ринки проход“, предвид това, че част от защитената зона попада в териториалния обхват на регионалната инспекция.

СТЕЛА ИЛИЕВА
Директор на РИОСВ - Шумен

В становището няма забележки, предложения и препоръки.

Становище на РИОСВ - Варна, Изх. № 04-00-1686/14/А3, 24.03.2023 г.

Във връзка с разработените Специфични природозащитни цели за типовите природни местообитания и видовете, обект на опазване съответно в Специална защитена зона BG0000133 „Камчийска и Емненска планина“ и Специална защитена зона BG0000133 „Камчийска планина“, изразявам следното становище, съобразно компетенциите на РИОСВ-Варна:

От разработените и публикувани на интернет страницата на МОСВ 21 специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона в изпълнение на Меморандум за сътрудничество и съвместна дейност между МОСВ и „ВаК“ ЕАД Бургас и „Умвелтбундесамт“ ООД /Федерална агенция по околна среда на Република Австрия/ на територията на РИОСВ-Варна, попадат:

- Защитена зона /ЗЗ/ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000133 „Камчийска и Емненска планина“, обявена със Заповед № РД-992/10.12.2020 г. на министъра на околната среда и водите - разработените специфични и подробни природозащитни цели са за всички типове природни местообитания и видове, предмет на опазване в ЗЗ;
- ЗЗ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0002044 „Камчийска планина“, обявена със Заповед № РД-132/10.02.2012 г., с изм. и доп. Заповед № РД-77/28.01.2013 г. на министъра на околната среда и водите - разработените специфични и подробни природозащитни цели са за всички видове, предмет на опазване в ЗЗ.

I. Специална защитена зона BG0000133 „Камчийска и Емненска планина“

- На стр. 104 от документа за Специфични природозащитни цели за типовете природни местообитания и видовете, обект на опазване в Специална защитена зона BG0000133 „Камчийска и Емненска планина“, Таблица 1. Състояние и специфични природозащитни цели за природно местообитание 91H0* в защитена зона BG0000133 Камчийска и Емненска планина, считам, че по отношение на параметър Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) състоянието на местообитанието следва да бъде посочено като благоприятно, т. като в колона Специфични природозащитни цели на защитената зона е посочено „Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) най-малко 60 години“, и в колона Допълнителна информация е посочено „По време на картирането през 2011-2013 г. е установено, че средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) е над 60 години. Анализът на данните от горската инвентаризация и наблюденията по време на теренната работа през 2022 г. показват, че средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) е 96,61 години.“. В тази връзка предлагам в колона Допълнителна информация по отношение на параметър Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) състоянието на местообитанието да бъде променено от „неблагоприятно“ на „благоприятно“.
- Аналогично на параметър Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) в горепосочената таблица предлагам и по отношение на параметър Структура и функции: Площ на горите във фазе на старост състоянието на местообитанието да бъде променено от „неблагоприятно“ на „благоприятно“, т. като целевата стойност е постигната и е необходимо само нейното поддържане..

Отразена.
Представяме коригиран доклад.

Отразена.
Представяме коригиран доклад.

Неотразена.

- За някои типове природни местообитания като напр. 6210 Полуприродни сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*festuco-brometalia*) (*важни местообитания на архидем*), в Таблица 1. Съставите и специфични природозащитни цели за природно местообитание 6210 в защитена зона BG0000133 Камчийска и Еменска планина, по отношение на параметър „Площ“ е посочено като специфична природозащитна цел „Подобряване на състоянието на местообитанието чрез увеличаване на площта до достигане на целева стойност от най-малко 2469,67 ha.“, като в колона *Допълнителна информация* е посочено, че „Актуалната площ на местообитанието е 1469,09 ha, което е с 1000,58 ha по-малко от посочената в Стандартния формуляр на защитената зона. Причината за намаляването на площта е унищожаване на местообитанието вследствие на разораване. Състоянието на местообитанието по този параметър е неблагоприятно.“. Не е ясно как се очаква да се постигне целевата стойност при условие, че голяма част от установените като разоравани площи, в които е предвидено, че следва да има разпространение на местообитанието, представляват в повечето случаи имоти с НТП напр. „Нива“, „Посевна площ“ или друг вид, който предполага обработване на съответния имот дори без да е необходимо уведомяване на РИОСВ /ако не предвиждат дейности, свързани с промяна на предназначение и НТП на имота/. От друга страна в заповедта за обявяване на зоната няма режими, които забраняват разораването на съответните имоти. В тази връзка предлагам като целева стойност за този тип природно местообитание и аналогично за други, в които причината за намаляване на площта през годините е разораване што целева стойност да се посочи Актуалната площ на местообитанието /в случая за природно местообитание 6210 това е 1469,09 ha/. В противен случай, без промяна в режимите на ЗЗ, така поставена целевата стойност за съответното местообитание е непостижима и дори има вероятност Актуалната площ на същото в бъдеще да стане по-малка.

Мотиви: Съгласно изискванията на директивите за недопускане на влошаване на състоянието на целевите за опазване местообитания, следва да се заложи като цел подобряване на състоянието и възстановяване на изгубените площи, а не да се намалява целевата площ и да се променя Стандартния формуляр. Това е причината да нямаме право да предлагаме по-малка площ за природното местообитание, въпреки отчетената загуба на площ и всички произтичащи проблеми по нейното възстановяване.

II. Специална защитена зона BG0002044 „Калчийска планина“

Документът включва следната информация: Код и наименование на типа местообитание/вида, Кратка характеристика на целевия обект, Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата, Състояние на ниво защитена зона, Анализ на наличната информация, Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието/вида в зоната.

Подходът, използван от експертния екип по отношение на тези видове е както следва: 1/ За видове, които не са наблюдавани до този момент (няма данни за тях в зоната) или са наблюдавани като единични екземпляри с много ниска численост – извършена е промяна в SDF, като оценката за популация е променена от „С“ на „D“. За видове с оценка „D“ не се разработват специфични цели. Прилагането на такъв подход се извършва строго индивидуално, в зависимост от конкретната ситуация за всеки вид; 2/ За видове, които независимо че са в много малка численост, зоната може да има известно значение за тях, оценките „С“ или по-висока са запазени без промяна.

По отношение на документа за специфичните и природозащитни цели на видовете, предмет на опазване в ЗЗ, РИОСВ-Варна, няма предложения, препоръки и/или коментари.

инж. ХРИСТИНА ГЕНОВ
Директор дирекция ПД

За Директор на РИОСВ
Съгласно Заповед № 30/15.02.2023 г.
на директора на РИОСВ-Варна

Посочен е само коментар, който не изисква предприемане на действия.

Становище на МОСВ, Изх. № 26-00-158/...2023 г.

1.

2. В много текстове за горски местообитания в предоставените специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона се реферира към данни от анализ на горската инвентаризация. Обръщаме внимание, че различните лесоустройствени фирми, които правят горските планове използват различен алгоритъм при определяне на местообитанията и има вероятност да се получи така, че в две съседни стопанства едно и също местообитание да е определено като различни местообитания, в зависимост от разликата в алгоритмите. Друг важен момент е, че моделните данни не могат изцяло да бъдат приети за достоверни, докато не се верифицират на терен. Това налага необходимостта от теренни проучвания и анализ на наличните бази данни. В тази връзка не е коректно като основен източник на информация при разписването на целите за горски местообитания да се прилага горската инвентаризация.

Пример е защитена зона BG0000149 „Ришки проход“, за която се предлага намаляване на площите на природни местообитания, въз основа само на анализ на горската инвентаризация. Това няма как да бъде прието за единствено и достатъчно доказателство за необходимостта от промяна на площта. Буди недоумение и фактът, че оценките в Стандартния формуляр (СФ), вкл. цялостната оценка на местообитанията остават непроменени, дори и при предложено намаляване на площта наполовина и повече. На местата където изрично е посочено, че е извършена теренна проверка представената информация се заключава само в изброяване на типични видове. Липсва информация за площта на местообитанията, дали това което предлагат експертите като промяна на площ е верифицирано на терен, кои полигони са посетени и какви са резултатите. При извършена проверка с наличните в МОСВ данни се установи, че в целите са взети полигоните от базата данни за докладването през 2019 г. от горската таксация. От атрибутивната информация на предадените слоеве не може

Отразена.

Не се предлага промяна в площта на местообитанията в Стандартния формуляр. При наличие на значителна разлика в площта по Стандартен формуляр и по данни от Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) се предлага целева площ на базата на верифицирана информация (от картиране, мониторинг и теренна работа). При малка разлика в площта от двата източника за целева стойност се предлага площта по Стандартен формуляр.

да се определи с каква давност е тази информация, за конкретните подотдели. Напълно пренебрегнати са данните от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, като се установяват случаи на изключени верифицирани на терен значителни площи от определени типове природни местообитания с налични полеви формуляри без никакво обосновка за това. Такъв пример е типът природно местообитание с код 9180 в защитена зона BG0000149 „Ришки проход“, от което са изключени абсолютно всички верифицирани на терен полигони по време на проекта за картиране. Площите им са отнесени към други типове природни местообитания, които също са били предмет на теренна верификация и ако са били налични в дадените полигони е следвало да бъдат отразени. Във връзка с това е необходимо да се направи допълнителен преглед на наличните данни и при необходимост корекция на направените предложения или допълване на текстовете на документите със съответните обосновки, в случаите на установени технически грешки в данните от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. В предадените към момента обосновки не се съдържа информация за извършена допълнителна теренна проверка в рамките на настоящия проект, от която да е видно коя е по-прецизната информация.

Не можем да приемем промяна в площ на местообитания, независимо дали е свързана с увеличаване или намаляване, ако се позовава само на анализ на горската инвентаризация и на слой „Area“ от докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.). Това са изцяло моделни данни. Всяка предложена промяна, трябва да е обвързана с данни от теренни проучвания, да се опише колко и кои полигони са посетени и какво реално е установено на терен. Не би могло всички полигони от дадено местообитание да бъдат верифицирани на терен, но и не бихме могли да се съобразим с предложение за промяна на площ без извършено посещение на терен, което се удостоверява с GPS трак. В случаите когато експертите предлагат да се намали площта на вид или местообитание,

следва тези данни да бъдат подкрепени с информация дали промяната се дължи на антропогенно въздействие, естествен сукцесионен процес, използване на грешен модел при досегашното събиране на данни и т.н. Следва да се предложи и промяна на СФ, с приложена необходимата научна обосновка и данни.

Част от параметрите (Обща площ, Типична площ и др.) в таблицата със специфични цели, също са разработени само на основа Анализ на данните от горската инвентаризация и слой „Area“ от докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.). Липсва информация от теренно проучване по тези параметри.

Неотразена.

Мотиви: В рамките на срок от няколко месеца малък брой експерти по местообитания и целият обем от работа (общо 200 местообитания в 16 зони) не е възможно да се събере информация от теренна работа по параметри „Обща площ“ и „Типична площ“. По тази причина те не бяха обект на проучване по време на теренната работа.

3. При предлагане на промяна на площ на природно местообитание в резултат от антропогенна намеса, следва да се сравнят наличните ортофотоизображения или публично достъпни сателитни изображения, с цел да се проследи дали въздействието върху местообитанието е след определяне на границите на защитената зона или преди това. При възможност е добре да се разпише, какво е предназначението на имотите, в които е нарушена площта на местообитанието. Тази информация ще помогне за обосноваване на необходимостта да се промени площта в СФ. Например в защитена зона BG0000149 „Ришки проход“ за местообитания 6210 и 6220 е написано, че площта е по-малка от тази в СФ поради разораване и има нужда да се поясни къде точно са тези разорани площи, с помощта на ортофотоизображения или публично достъпни сателитни изображения да се проследи историята на тези площи, т.е. кога е станало разораването. В случай, че нарушението е станало след определянето на защитената зона, то съгласно изискванията на директивите за недопускане на влошаване на състоянието на целевите за опазване местообитания, следва да се заложи цел за подобряване на състоянието и възстановяване на изгубените площи,

Неотразена.

Мотиви: Промените в площта в резултат от антропогенна намеса, регистрирани при част от природните местообитания са след определяне на границите на защитената зона. Поради посочените в края на точка 2 причини, събирането на препоръчаната детайлна информация е напълно невъзможно.

Площта, която е намалена в резултат от антропогенна намеса, е редно да бъде възстановена и това е посочено в специфичните цели.

<p>а не да се намалява целевата площ и да се променя СФ. В обосновките на разписаните цели трябва да си личи защо е предложено подобряване на състоянието или съответно намаляване на целевата площ.</p>	
<p>4. Голяма част от целите включват заложиени дейности, в тригодишен период да се извършат допълнителни теренни проучвания за попълване на липсващата информация или изясняване разпространение на местообитания и/или видове, установяване на численост, брой и други. Не става ясно защо, при всички налични научни данни се налага тепърва да се провеждат нови теренни проучвания за толкова местообитания и видове. Залагането на такива междинни цели следва да бъде само в ограничени случаи, когато събирането на теренни данни е било невъзможно в рамките на проекта. Недопустимо е масово оставяне на такива цели. Пример е защитена зона BG0001001 „Ропотамо“, за която преобладава залагане на междинна цел за набиране на информация.</p> <p>Следва да се има предвид, че с масово задаване на подобна цел е трудно да бъдат обосновани другите предложени природозащитни цели и може да доведе до обезсмисляне на прилагането им. Изискването за картиране и проучване трябва да бъде ограничено само до случаите, в които не може по никакъв начин да се екстраполират данни от наличната информация. Оставянето на множество такива случаи, особено за територии, за които до момента са финансирани целенасочени теренни проучвания и картирания с помощта на различни финансови инструменти, може да доведе до съмнения относно качеството на извършената работа и степента на изпълнение на задълженията, включително и в рамките на настоящия Меморандум. Обръщам внимание, че като важна отправна точка за провеждане на процедурите по Оценка за съвместимост служат именно специфичните и подробни цели на защитените зони, а работата на експертите се затруднява неимоверно, когато липсва конкретика и информация в целите.</p> <p>Междинна цел за извършване на допълнително проучване следва да се заложи само при необходимост от прецизиране на не посетените към момента площи. В този случай ясно трябва да се посочат, кои са</p>	<p>Отразена</p> <p>На много места междинните цели са премахнати.</p> <p>При бозайници: За съжаление, въпреки огромното количество свършена работа по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, поради неговия пионерен за страната характер, огромната територия, която трябваше да се покрие за кратки срокове, с недостатъчно налични за такива мащаби експерти, много от резултатите му са с недостатъчна точност за нуждите на определяне на конкретни и специфични цели за всеки вид и местообитание в дадена зона. Най-ярък пример е неточността, на моменти дори погрешността на генерираните по проекта модели за пространственото разпределение на потенциалните за даден вид местообитания, които ние сме анализирали възможно най-подробно в предадените документи, и която е известна на всички експерти, занимаващи се с биоразнообразие в страната, на всякакво ниво. По наши наблюдения, основната причина за неточно, и дори погрешно моделиране на потенциалните за</p>

потвърдените на терен полигони в текста на документа и/или в пространствените данни към него.

даден вид местообитания е липса на точни пространствени данни, свързани с абиотичните и биотични характеристики на средата, които се вземат предвид при извършване на моделирането. Такива са например: разминаване между пространствени кадастрални данни и т.н. физически блокове (установено от нас при настоящата работа); разминаване на горните с реалната ситуация на терен; разминаване на пространствените данни с горски подотдели между отделните години на лесоустройство; разминаване на горните с реалната ситуация на терен; разминаване на пространствените данни за речните течения с реалната ситуация на терен, и дори липса на такива за някои речни течения. Пространствени данни, с необходимата точност, липсват до ден днешен (което обезсмисля, поне за бозайниците, ново моделиране). Друг проблем, който възпрепятства каквато и да било екстраполация, е липсата на данни за положеното теренно усилие при предишните проекти. Ярък пример в това отношение са делфините, за които получихме точков слой с регистрации, но без никаква атрибутивна информация, указваща поне дата на наблюдение, дължина на трансекта, времетраене на наблюдението (ако е от точка на брега), и т.н. Генерирани са и модели на местообитания, но не е ясно какви променливи

	<p>са използвани. Друг пример е лалугера, и параметъра брой дупки/ха или 100 м трансект. Конкретният параметър е силно вариабилен, ето защо, според нас, като цел не може да се заложи една единствена цифра. Подходът по проекта, с цитиране на среден брой дупки $\pm SD$ е издържан от научна гледна точка, и реално определя минимални и максимални стойности. При прилагането на посочените стойности за SD обаче, при всяка зона се получават отрицателни минимални стойности, вероятно защото част от трансектите са правени в т.н. потенциални, а не в ефективно заети местообитания. Ето защо се налага преизчисляване на параметъра, като се вземат предвид единствено трансекти или техни части, разположени в реално заета от вида територия (колония). Това е един от случаите, където е необходима модификация на съществуваща методика, така че да отговаря на поставените задачи - не може конкретната цел за лалугера да е поддържане на обилие от дупки между -0.69 и 1.93 бр./100 м трансект (0.62 дупки/100 m трансект, $SD = 1.31$), за 33 „Айтоска планина“ например! В крайна сметка, при липса на първични данни от терен по предишни проекти, наличната научна информация, поне за бозайниците, се свежда до присъствие/отсъствие на вида в дадена зона.</p>
<p>5. Моля да се прегледат всички таблици със „<i>Специфични за зоната цели за опазване</i>“ и да се преформулират текстовете налагащи конкретна мярка или забрана, като например „<i>Недопускане на</i></p>	<p>Отразена. Препоръки от този характер има за влечуги и бозайници и те са коригирани.</p>

<p>разширяването на пътната мрежа на територията на зоната.“ или „Вземане на мерки за промяна НТП на имотите в колонията край с. Риш от "изоставена нива" на "пасище"“ или „Необходимо е земеделските стопани да се стимулират да засяват нивите около езерото с зимна пшеница, която е основна храна на вида по време на зимуване.“.</p>	
<p>6. Да се уеднакви във всички текстове начинът на изписване на предложени промени в СФ. Следва те да се представят като таблица от формуляра и в нея в цвят (различен от черен) да бъдат нанесени всички предложени корекции. На местата където се представя информацията съгласно настоящия СФ („Състояние на вида в защитената зона“ и „Необходимост от промени в СФ“), да се прилага самата таблица, а не текст в разказна форма. По преценка на експертите може да се включи допълнителна информация в разказна форма, но следва тя да е в допълнение към извадката в табличен вид от СФ. Такава е прилаганата до момента практика с всички защитени зони, за които са разработени цели и улеснява боравенето с информацията.</p> <p>Обръщаме внимание, че на места цитираните оценки от СФ не съответстват на тези от актуалните СФ, като например оценка VP по параметър Data quality.</p> <p>Предлага се за много видове оценката на популацията да се промени на D, което по същество изключва видовете от предмета на опазване на защитената зона и автоматично изключва необходимостта от разписване на цели за тях, но представената обосновка е крайно недостатъчна и не отговаря на поставените от ЕК изисквания в специалната нота за тези случаи (Doc NADEG 21-12-05-04) - https://circabc.europa.eu/ui/group/fcb355ee-7434-4448-a53d-5dc5d1dac678/library/fc6b5435-6d07-41b6-bf28-c43edcbf72fd/details</p> <p>Например за <i>Lyscaena dispar</i> в защитена зона BG0000271 „Мандра – Пода“ се предлага видът да мине в оценка D, но това предложение не е достатъчно обосновано. Съгласно посочения по-горе документ, това е допустимо само в изключителни случаи при наличие на едно от следните</p>	<p>Отразена. Информацията, посочена в Стандартните формуляри, е представена в табличен вид. Колоните на таблиците са представени по образца на Стандартните формуляри. Предложенията са означени с червен цвят.</p> <p>Отразена. Оценка VP е заменена с DD, както е в Стандартните формуляри.</p> <p>Отразена. Докладите са коригирани и с някои изключения няма препоръки за промяна на оценките в D.</p> <p>Отразена. Докладуът е коригиран и няма препоръка за промяна на оценката на популацията на <i>Lyscaena dispar</i> в D.</p>

обстоятелства: 1) доказана, истинска научна грешка; 2) естествени процеси, които не биха могли да бъдат предотвратени с природозащитни мерки; 3) прилагане на член 6, параграф 4 от Директивата за местообитанията (чл. 33 и чл. 34 от Закона за биологичното разнообразие). Всички предложения за промени в предмета на опазване на защитените зони следва да бъдат добре аргументирани въз основа на налични качествени научни данни и подкрепени със съответни доказателства. Следва да се съобразяват първоначалните мотиви за предлагане на защитената зона и съответните предмет и цели на опазване, включително възможностите за възстановяване.

Във връзка с горното обръщаме внимание, че обстоятелството, че даден вид е много рядък на територията на цялата страна, не може да е аргумент за понижаване на оценката му за популация в дадена зона, какъвто е използван за редица видове птици. Точно обратното е. Ако даден вид е много рядък за страната, то и ниска численост в защитената зона ще е от значение за неговото опазване и ще представлява значителен процент от националната популация. Така например много често в документите предложенията за понижаване на оценката на даден вид в D е мотивирана с изречението: „Тъй като вида е много рядък зимуващ вид даже за цялата страна...“, което следва да се ревизира. В тази връзка следва още един път да се ревизират предложенията за понижения на оценките в D на видове или техни популации, които са предмет на докладване от България по реда на чл.12 от Директива за птиците. Пример е зимуваща популация на *Calidris minuta*.

Също така, без достатъчна обосновка, се предлага отпадане от СФ на видове. Пример е *Mustela eversmanii* в защитена зона BG0000133 „Камчийска и Еменска планина“, където е написано „Видът би трябвало да се изключи от СДФ на зоната.“ и не са приложени данни подкрепящи това искане, освен липса на регистрации. Обръщам внимание, че експертът не е изключил наличието на подходящи местообитания в зоната. Липсата на сигурни регистрации не е достатъчен мотив за изключване на този вид от предмета на опазване, предвид скрития му начин на живот. Редно е да се анализира ареалът на разпространение и използваните модели.

Неотразена.

Мотиви: Разширението на ареала на разпространение на вида в Южна България е плод на груба научна грешка, както ясно сме доказали в текстовата част за този вид в зоната. Концепцията за „потенциални“ местообитания важи единствено в границите на ареала на даден вид. Не могат да се приложат „данни“ за вид, който не съществува.

<p>Обръщаме внимание, че съгласно правилата на ЕК за попълване на стандартните формуляри, всички задължителни полета следва да бъдат попълнени. За видовете, за които качеството на данните е предложено да бъде DD (недостатъчни данни), задължително се попълват останалите 4 колони в СФ. Пример са текстовете за <i>Alosa tanaica</i> и <i>Barbus meridionalis</i>. Предложена е оценка на качеството на данните DD, но останалите 4 колони са празни. Пропусъкът е констатиран и за други видове предмет на опазване.</p> <p>Предлаганите промени в стандартните формуляри с данни и оценки на защитените зони следва да са в пълно съответствие с указанията за тяхното попълване и приетите от ЕК номенклатури към тях, съобразно Решение за изпълнение на Комисията от 11 юли 2011 година относно формуляра за представяне на информация за зони по Натура 2000 (нотифицирано под номер С(2011) 4892) - http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32011D0484:EN:NOT</p>	<p>Отразена. Докладите са коригирани.</p>
<p>7. От текстовете за видовете птици не става ясно дали експертите са провели теренни наблюдения към настоящия проект. Цитират се само данни от докладване по чл.12, данни от ИАОС и от международни сайтове, но не и от посещение на терен. Да се включи информация и от теренни проучвания проведени в изпълнение на настоящата задача.</p>	<p>Не е отразена. Мотиви: Не са проведени теренни проучвания в изпълнение на настоящата задача.</p>
<p>8. Да се преработи целта „Поддържане на екологичен минимален воден слой от най-малко 5 ст в солните басейни.“ в двете зони BG0000270 „Атанасовско езеро“ и BG0000152 „Поморийско езеро“, тъй като не е в съответствие с Планът за управление на поддържан резерват „Атанасовско езеро“ и със заповедите за обявяване на зоните, където изрично са направени изключения за солодобив. Така записана целта, се тълкува, че за цялата площ на солните басейни, едновременно трябва да се поддържа този екологичен минимален воден слой, а това няма да позволи изпълнение на дейностите по солодобив. Експертите могат да предложат варианти на тази цел с посочени конкретни периоди от</p>	<p>Отразена. Текстът на двата доклада е коригиран.</p>

<p>годината или процент от площта на солните басейни, в които да се прилага поддържането на 5 см воден слой.</p>	
<p>9. Не е проучен нито един параметър за местообитание 8310 <i>Неблагоустроени пещери</i> в защитени зони BG0000133 „Камчийска и Еменска планина“ и BG0000149 „Ришки проход“. Обръщам внимание, че в СФ не е задължително посочване на площи за местообитания 8310 и 8330. За тях е достатъчно да се посочат броят на пещерите в зоната, каквато е прилаганата до момента практика в страната. В междинните цели са заложили алтернативни параметри – площ или дължина. Прави впечатление, че дори при наличие на данни за част от параметрите от проекта по картиране, не се залагат конкретни цели и целеви стойности, а се поставя междинна цел за допълнително проучване, което не считаме за коректен подход, например дължина на подземни галерии и брой и численост на пещеролюбиви видове прилепи.</p>	<p>Отразена. Докладите са коригирани и не са поставени междинни цели за теренно проучване на дължина на подземни галерии и брой и численост на пещеролюбиви видове прилепи. Междинни цели са формулирани само за параметрите, за които няма данни.</p>
<p>10. Прави впечатление, че дори при наличие на данни за установени на терен типични видове от предходни проекти, не се залагат конкретни цели, а се поставя междинна цел за допълнително проучване, което не считаме за коректен подход. Така например за местообитание с код 1150 в ЗЗ BG0001001 "Ропотамо" по всички параметри, освен площ е поставена междинна цел за провеждане на допълнителни теренни проучвания за установяване на съответния параметър, независимо че от посоченото в колоната "допълнителна информация" е видно, че за някои от тях има данни от проекта за картиране (рН, установени типични видове). Обръщаме внимание, че за това местообитание е в процес на изпълнение и проект „Подобряване на водния режим и управление на сукцесионните процеси във влажни зони с международно значение "Комплекс Ропотамо", "Местност Пода" и "Езеро Вая”.</p>	<p>Отразена. Текстът е коригиран, използвани са данните от проекта за картиране на местообитанията и в резултат за посочените параметри почти навсякъде отпадат междинните цели.</p>
<p>11. Неприемливо е, че за горските местообитания по параметри „Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета“ и</p>	<p>Отразена. Текстовете на докладите са коригирани.</p>

<p>„Структура и функции: Количество мъртва дървесина“ е написано че „Поради ограниченото време за провеждане на теренна работа през 2022 г. не е изготвена оценка в представителна извадка на местообитанието в защитената зона. Състоянието на местообитанието по този параметър е неизвестно.“. Текстовете на документите следва да бъдат ревизирани и в тях да се включва единствено наличната и допълнително набраната информация в рамките на проекта.</p>	
<p>12. При описание на биологията на видовете безгръбначни животни, моля да се придържате към одобрените вече текстове в специфични и подробни цели на защитени зони, публикувани на страницата на Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа Natura2000: https://natura2000.egov.bg</p> <p>В случай, че според експертите има нужда да се добави допълнителна информация, следва текстовете да са разбираеми и смислени. Не е редно да се предлагат текстове, които звучат като груб превод от чужда литература. Например „Репродуктивното поведение започва с достигането на женската до отворите в ствола на дъб или бук, откъдето изтича дървесен сок или които тя в крайна сметка отваря сама. Там тя среща мъжкия. Мъжките пристигат привечер (от разстояние 5 км), понякога по няколко при една женска.“ или пример за неточен термин „Сексуален диморфизъм“.</p>	<p>Отразена. Докладите са коригирани.</p>
<p>13. В много от таблиците за целите са останали текстове с методични насоки, говорещи за възможност за наличие на данни от определени източници или за типични видове за местообитания съгласно методики, за които е редно да се прецени до колко е релевантно да останат.</p>	<p>Отразена. Методичните насоки не са останали от по-ранен работен вариант, а са включени с цел поясняване. Премахнати са навсякъде от текстовете.</p>
<p>14. За <i>Canis lupus</i> е предложено единицата за популация да бъде сменена от „брой на индивиди“, на „брой на регистрации“. За съжаление почти всеки експертен екип предлага различна единица за отчитане на този параметър и няма как да се очаква, че МОСВ ще определи, кой е правилния подход.</p>	<p>Отразена. Текстът в докладите е коригиран.</p>

<p>Поради тази причина на този етап няма как да прием предложената смяна на единицата за популация. Допустимите за използване в СФ популационни единици са точно определени, съгласно Решение за изпълнение на Комисията от 11 юли 2011 година относно формуляра за представяне на информация за зони по Натура 2000 (нотифицирано под номер С(2011) 4892), като новопредложената такава не е включена в популационните единици, посочени на референтния портал за Натура 2000 (https://cdr.eionet.europa.eu/help/natura2000). Следва да се преработят текстовете за вида, като се използва единицата в СФ.</p>	
<p>15. По отношение на тип природно местообитание с код 6210 следва да се има предвид, че съгласно Червена книга на Република България (ЧК, т.3. Природни местообитания) у нас това местообитание е представено с два подтипа с кодове 05E1 Ливадни степи, и е с категория Уязвимо (VU) (Цонев, Р., Гусев, Ч., 2015) и 11E1 Ксеротермни ливади и пасища от садина (<i>Chrysopogon gryllus</i>), белизма (<i>Dichantium ischaetum</i>) и валезийска власатка (<i>Festuca valesiaca</i>), и е с категория Потенциално застрашено (NT) (Цонев, Р., Русакова, В., 2015). Това обстоятелство не е уточнено в представените документи със специфични и подробни цели за зоните в района на Бургас. Не е конкретизирано и кой от двата подтипа е разпространен в зоните, нито дали има регистрирана приоритетна форма на местообитанието, съгласно наличните до момента данни и проведените през 2022 г. проучвания. Типичните видове за двата подтипа, посочени в целите за защитена зона BG0000366 „Кресна - Илинденци“ са различни. Също така в този документ е посочено, че по-мезофилният тип от местообитание 6210, подтип 2 „Ливадни степи“, се отличава с присъствието на различни видове орхидеи. По-често този подтип на местообитанието се явява *важни местообитания на орхидеи, но не е изключено в определени територии и подтип 1 „Ксеротермни андропогоноидни ливади и пасища“ да се окаже приоритетен за опазване.</p>	<p>Не е отразена Мотиви: Липсва налична информация за разпространението на подтиповете на местообитанията в границите на защитените зони.</p>
<p>16. Имената на документите следва да се преработят и уеднаквят, като следват възприетият подход при одобрените вече документи. Наименованията следва да бъдат: „Специфични и подробни цели на</p>	<p>Отразена. Наименованията на документите са коригирани.</p>

опазване на защитена зона BG0000149 „Ришки проход“, „Специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0000151 „Айтоска планина“ и т.н.

При представянето на общата информация за защитените зони следва да се има предвид, че видовете и типовете природни местообитания с оценка D (незначителна популация/незначителна представителност) в стандартните формуляри на защитените зони не са предмет на опазване в тях. В момента като предмет на опазване са посочени всички видове и местообитания, включително и тези с оценка D. В тази връзка текстовете следва да бъдат прецизирани, като се посочи, че в стандартния формуляр на дадената защитена зона с включени общо X типа природни местообитания/вида, от които предмет на опазване (с оценка за показател „Представителност“/„Популация“ различна от D) са Y.

Документите за отделните видове и типове природни местообитания не следват идентична структура, като не е съобразена и предложената такава в документите за защитените зони в района на Кресна или в одобрената от министъра на околната среда и водите *“Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“*.

За видовете е посочено покритието на мрежата от защитени зони Натура 2000 за тях, като информацията е ограничена само до целевите за проекта зони в Бургаска област, което не е релевантно. Като минимум за всеки вид и тип природно местообитание, предмет на опазване в защитените зони, следва да се посочи броят на защитените зони в страната, в които същият е предмет на опазване, като се съобрази и наличието на зони, в които е оценен като „незначителен“ (с оценка D).

Уводните части на целите за всички С-тип защитени зони, например BG0000270 „Атанасовско езеро“, следва да бъдат обединени и

Неотразена.

Мотиви: В уводната част са посочени видовете с оценка D, за които не са разработени специфични цели.

Неотразена.

Мотиви: Определеният срок за корекция на докладите не е достатъчен за уеднаквяване на структурата.

Отразена частично.

За местообитанията информацията за броят на зоните в страната, в които се срещат, е налична още в първия вариант на докладите. Сега е допълнена с броя на зоните, в които оценката е D. Тези данни са допълнени и за бозайници. Все още тази информация липсва за безгръбначни, риби, земноводни и влечуги. Може да бъде допълнена през следващите дни.

Отразена.

Уводните части на целите за трите С-тип защитени зони са коригирани: BG0000270

<p>прецизирани, аналогично на целите за защитена зона BG0000241 „Сребърна“: https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/PublicDownloads/4AA40E1CFC474C77BB1DEFAD9C17CE79/%D0%A1%D1%80%D0%B5%D0%B1%D1%8A%D1%80%D0%BD%D0%B0(BG0000241)_PS_30.pdf). В случай на технически затруднения, предвид обема на файловете, може да се оставят като част 1 и част 2, но в уводната част следва да се направят съответните препратки и пояснения.</p>	<p>Атанасовско езеро, BG0000271 Мандра – Пода и BG0000273 Бургаско езеро.</p>
<p>17. При разработването на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона, следва да бъдат съобразени приетите и действащи към момента планови документи по отношение на предмета им на опазване, като например Националният план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022 г. и планове за действие за видове (https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/zastiteni-vidove/planove-za-dejstvie/). В тези планови документи се предвижда възстановяване на водния режим в редица защитени зони. Предвид припокриването на границите на защитените зони с границите на защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии, не следва да се допускат противоречия между съответните цели и режими на опазване.</p>	<p>Отразена. Няма противоречия между съответните цели и режими на опазване.</p>
<p>18. По отношение на вида <i>Bolbelasmus unicornis</i> ясно се вижда, че присъствието на вида не е установено до сега в нито една защитена зона. От представената информация по никакъв начин не се вижда какво е положеното теренно усилие за търсенето на вида в страната и по специално в мрежата от защитени зони. Цитират се единствено данни от проекта за Картиране и от Проекта за мониторинг и докладване през 2019 г. Следва да се има предвид, че обект на двата проекта са значителен брой местообитания и видове и не за всички от тях е извършвана достатъчно целенасочено проучване. Предлага се вида да се постави в оценка D в СФ на всички зони в които той е предмет на опазване с мотив, че не е установен. Това означава че видът трябва да отпадне от предмета на опазване на абсолютно всички защитени зони в България. Ако се остави</p>	<p>Отразена. Докладите са коригирани.</p>

<p>в стандартните формуляри на зоните с оценка D ще излезе, че имаме недостатъчност на мрежата за този вид и трябва да обявим нови зони за него. Отново обръщаме внимание за необходимостта от доказване на научна грешка при видове, за които се предлага да отпаднат от предмета на опазване, по критериите описани в нотата на ЕК. Едно от изискванията в тази нота е да се посочи конкретно броят и периодите, в които видът е бил проучван на терен в границите на защитените зони, както и честотата на провеждания мониторинг за него.</p>	
<p>19. Конкретно за защитена зона BG0000149 „Ришки проход“ имаме следните забележки и коментари.</p> <p>За местообитание 4090 е разписано, че площта не е верифицирана изцяло на терен. По СФ площта е 118,615 ha. От така представената информация се разбира, че през 2022 в рамките на настоящия проект е верифициран на терен само участък от 0,01 ха, като е установено че местообитанието е унищожено от паша и разчистване на драки. Написано е, че „Остава непроверена площта от 70,42 ha по дедуктивен модел“. Не става ясно дали реално проверената на терен площ съвпада с оставащите по дедуктивен модел хектари, тъй като е описано само че са проверени „други потенциални площи“. Не бихме могли да се съгласим със заложената цел „Подобряване на площта на местообитанието в защитената зона до достигане на целева стойност от най-малко 0,01 ha“ при условие, че не са верифицирани на терен потенциалните площи. Обръщам внимание, че за това местообитание информацията от картирането 2011-2013 е била предмет на дискусия в рамките на организирания от МОСВ работни групи след приключване на самия проекта по картиране. В резултат от дискусиите и представените данни, заключението е било да се остави непроменена площта на местообитание 4090 , т.е. площта да остане 118,65 ха.</p> <p>За местообитание 6210 е установена площта в зоната и въпреки това се залага междинна цел „Да се проведат допълнителни теренни проучвания за установяване и картиране на *важни местообитания на орхидеи. Краен срок: 3 години след одобряване на специфичните природозащитни цели.“ Не става ясно, защо при проведените теренни</p>	<p>Отразена.</p> <p>Докладът е коригиран като е приложен подходът при горските местообитания с различна площ по Стандартен формуляр и по Докладването по по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. Верифицираната по време на теренна работа площ е приета за минимална целева стойност за площта до изпълнение на междинна цел за установяване на точната площ на местообитанието.</p> <p>Отразена за местообитание 6210 в 33 „Ришки проход“, за която имаме наблюдения и сме установили, че приоритетната форма не се среща.</p>

проучвания не е определено, кои територии са важни местообитания на орхидеи и са необходими нови проучвания за тяхното определяне? Има ли индикации за наличието на приоритетната форма в зоната?

За местообитание 9180 в таблицата е написано „*Резултати: Анализът на данните от горската инвентаризация и слой „Area“ от докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) показва, че актуалната площ на местообитанието е 18,072 ha, което е с 363,578 ha по-малко от посочената площ от 381,650 ha в Стандартния формуляр. Разликата се дължи на по-прецизното определяне на типа природни местообитания в защитената зона. Предлагаме за референтна площ на местообитанието да бъде смятана площта от 18,072 ha.*“ Такава драстична разлика, свързана с намаляване на площ на местообитания изисква много сериозна обосновка, с доказателства от теренна проверка. Обръщам внимание, че един от авторите на текста е участвал в проекта по Картиране 2011-2013, като тогава е установил увеличаване на площта на местообитанието спрямо референтната площ, също така тогава е повишена оценката на степента на представителност (Representativity) и общата оценка (Global) от С на В и е пояснено, че местообитанието има добре запазени структура и характерен видов състав, като е определено, че перспективите за местообитанието са много добри. Сега 10 години по-късно, се оказва че същият експерт определя площта на местообитанието с 363,578 ха по-малко, с обяснението че в случая е определено по-прецизно. Не става ясно как е възможна такава драстична разлика? Подобно положение компрометира от една страна данните на експерта в рамките на проекта по Картиране, а също така и данните на същия експерт към настоящия Меморандум. Буди недоумение и фактът, че въпреки предложението за драстична промяна в площта, авторският екип предлага състоянието по параметър „Обща площ“ да е „благоприятно“. Допълнително за това местообитание се наблюдава и отпадане на всички

Не е отразена за останалите зони, в които е разпространено местообитание 6210. За тях остава междинна цел, поради липсата на информация за разпространението на приоритетната форма на местообитанието.

Отразена.

Приложен е единен подход при горските местообитания с различна площ по Стандартен формуляр и по Докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. Верифицираната площ (по време на картирането, проекта за мониторинг и теренната работа по настоящия проект) е приета за минимална целева стойност за площта до изпълнение на междинна цел за установяване на точната площ на местообитанието.

верифицирани на терен полигони от проекта по Картиране, както вече коментирахме в т. 2.

За местообитание 91E0 има противоречива информация. Първо се казва, че „За референтна се приема площта, посочена в Стандартния формуляр на защитената зона.“, но малко по-надолу в текста се казва „Предлагаме за референтна площ на местообитанието да бъде смятана площта 9,907 ha.“, която площ е ново предложената, а не тази от СФ. Моля да се отстрани противоречието.

Видът *Myotis blythi* е предложен за включване в СФ. В тази връзка таблица 1 в т.6 трябва да се премахне, тъй като се дублира със същата таблица в т. 9. В т.7 е публикуван текстът „Предвид, че данните за наличие на находища и екземпляри от вида са от повече от 10 г., няма основание да се променя СФ.“, което противоречи на предложението да се включи вида в СФ. Да се прецизира какво точно е експертното мнение, да не се променя СФ или да се промени, като се добави видът.

В текста за *Spermophilus citellus* има информация за защитена зона BG0001004 „Емине – Иракли“, който няма отношение към настоящия документ. Липсват данни от посещение на терен. Представен е само критичен анализ на използваните модели и резултати от проект Картиране. Заложено е тепърва да се установяват броя на колониите, картиране на границите на колониите, моделиране, оценка на параметри и т.н. Остава отворен въпросът защо това не е извършено в рамките на настоящо възложената задача? Разписването на подробни и специфични цели трябва да се позовава на наличната до момента информация, но също така и на актуални данни, където е необходимо, а очевидно тук случаят е точно такъв. Целта не е само критичен анализ на данните от Картирането и залагане тепърва да се събират актуални данни. Експертите по настоящата задача не са задължени да използват само и единствено моделите разработени в Картирането, които не се явяват задължително за съобразяване изискване, а налична към момента информация. Щом експертите не считат за правилни използваните методи и както и получените резултати от Картирането, се очаква че в настоящите документи ще предложат нови модели и ново набрани данни, върху които

Отразена.

Противоречието е отстранено.

Отразена.

Myotis blythi е изключен от доклада, тъй като се предлага за включване с оценка D, а в този случай не се разработват специфични цели.

Отразена.

Информацията за BG0001004 „Емине – Иракли“ е отстранена.

Бозайници: Съгласно техническото задание и наличните инструкции, вкл. на ЕК, СПЦ, са насочени към идентифицирани параметри, касаещи характеристики на природни местообитания / местообитания на видове, както и популации на видове, предмет на опазване в дадена защитена зона. На база най-добра налична научна информация, за тези параметри трябва да се определят референтни стойности, валидни поне към момента на обявяване на съответната зона. След това, на база сравнение между референтните стойности (които могат да се възприемат като „благоприятно състояние“, ако не е доказано влошаване в сравнение с по-ранен период) и

стъпва разработването на целите. Така както са разписани към момента целите за вида, реално представляват описание на стъпките, които всъщност е трябвало да бъдат изпълнени от експертите и не можем да ги приемем като специфични и подробни цели. Моля текстовете да се преработят, като същата забележка важи и за *Canis lupus* и *Lutra lutra*. Да се прегледат текстовете за *Spermophilus citellus*, *Canis lupus* и *Lutra lutra* и в другите защитени зони и ако е необходимо да се ревизират.

За *Canis lupus* е заложена цел „Годишен мониторинг с достатъчна интензивност, за да се установи популационната тенденция (напр. брой регистрации) в зоната.“ Този текст следва да отпадне, тъй като провеждането на мониторинг за вълка е задължение на всяка държава и не е цел, съгласно изискванията на ЕК

настоящото състояние на съответния параметър, се определят СПЦ, които по своя характер могат да са за „поддържане“ състоянието на даден параметър (при липса на негативна промяна спрямо референтната му стойност), или за „подобряване“ (при установяване на негативна промяна спрямо референтната му стойност). Тъй като проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ по същество представлява най-ранния опит за определяне на такива референтни стойности, ние, по необходимост, трябва да сравняваме състоянието на определените от нас параметри с такива, или подобни, предмет на проучване по въпросния проект. Така че, "критичен анализ" е задължителен. За съжаление, въпреки огромното количество свършена работа по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, много от резултатите му са с недостатъчна точност за нуждите на определяне на конкретни и специфични цели за всеки вид и местообитание в дадена зона. Най-ярък пример е неточността, на моменти дори погрешността на генерираните по проекта модели за пространственото разпределение на потенциалните за даден вид местообитания. По наши наблюдения, основната причина за неточно, и дори погрешно моделиране на потенциалните за даден вид местообитания е липса на точни пространствени данни, свързани

	<p>с абиотичните и биотични характеристики на средата, които се вземат предвид при извършване на моделирането. При липса на коректни пространствени данни, които да се приемат за референтни, и най-интензивната теренна работа не би могла да помогне, тъй като няма как да се разбере какво е било състоянието преди 10 години. Такива данни, с необходимата точност, липсват до ден днешен (което обезсмисля, поне за бозайниците, ново моделиране). Вж. и отговора за бозайници на забележка 4 по-горе. За видрата в ЗЗ Ришки проход са посочени СПЦ, междинни цели са разписани единствено за допрецизиране на обхвата и формата на моделираните полигони с потенциални местообитания. Мониторингът за вълка е премахнат навсякъде.</p>
<p>20. Конкретно за защитена зона BG0001001 Ропотамо имаме следните забележки и коментари. За <i>Rhinolophus blasii</i> най-вероятно е допусната поредица от технически грешки. От една страна видът не е предмет на опазване в зоната, но е представена извадка в табличен вид от СФ. Предложена е оценка D, но са предложени и специфични цели, а за видовете с оценка D не се разписват цели. Да се поясни дали експертите предлагат вида за включване в предмета на опазване на зоната и каква е предложената оценка на популацията, като предлагането на цели да се съобрази с тази оценка.</p> <p>Липсват цели за <i>Lynx lynx</i>, който е предмет на опазване в зоната и следва да се добавят. В случай, че експертът предлага видът да отпадне от зоната, следва това да бъде обосновано съгласно изискванията на нотата на ЕК, цитирана по-горе в настоящето писмо.</p> <p>За някои местообитания е разписано, че не е извършвана теренна проверка, но в таблицата е разписано, че „актуалната площ на</p>	<p>Отразена. <i>Rhinolophus blasii</i> е изключен от доклада, тъй като се предлага за включване с оценка D, а в този случай не се разработват специфични цели.</p> <p>Отразена. Добавен е доклад за вида.</p> <p>Отразена. Текстът в докладите е актуализиран.</p>

<p>местообитанието е...“. Как се определя актуалната площ, след като не са проведени теренни проучвания?</p> <p>Защитена зона BG0001001 Ропотамо е с разширени граници и към документацията внесена в МОСВ с предложени нови граници са приложени и актуални данни за някои от видовете предмет на опазване. В СФ в точка 4.5 е отбелязано точно за кои видове и местообитания става въпрос. Обръщаме внимание, че данните са ви официално предоставени през ноември 2021 г. На страницата на МОСВ в раздел НСБР (заседание от юли 2021 г.) е налична внесената в министерството документация. На база на тези данни са актуализирани оценките на следните видове и местообитания: <i>Lycaena dispar</i>, <i>Triturus karelinii</i>, <i>Testudo graeca</i>, <i>Emys orbicularis</i>, <i>Elaphe sauromates</i>, <i>Lutra lutra</i>, 1240, 2110, 2120, 2130, 2180, 3150, 6210, 91F0, 91M0; оценката на природни местообитания 2110, 2120 и 2130 са съобразени със Специализираните карти на дюните изготвени в периода 2012-2015, съгласно чл.6, параграф 4 на Закон за устройството на черноморското крайбрежие. При изпълнение на настоящата задача, тези данни не са отчетени. Например за <i>Lycaena dispar</i> в документа с целите е предложено да се смени оценката на популацията от С на D, без да се отчита добавеното ново находище в СФ с разширението на зоната.</p>	<p>Отразена. Актуализирани са оценките на посочените видове и местообитания.</p>
<p>21. В защитена зона BG0000133 Камчийска и Еменска планина да се форматира таблиците, така че всички колони да са видими на страницата.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>22. В защитена зона 16BG0000146 Плаж Градина – Златна рибка за <i>Alosa tanaica</i> в таблицата с предложени промени на СФ е изместена информацията в колоните и следва да се преработи.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>23. В уводната част на целите по отношение на видовете птици, предмет на опазване в защитена зона BG0000270 „Атанасовско езеро“ е посочено, че: „Необходимо е обаче да поясним, че поради липсата на систематизиран мониторинг на птиците в СЗЗ от Натура 2000 в България, не са посочвани тенденции в популациите на видовете, а само целеви стойности за минималния размер на популациите в зоната. За да се</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

посочат статистически достоверни, дори и само краткосрочни тенденции в популациите (за 10 г. период) на птиците в СЗЗ, са необходими данни от поне 5 г. систематизирам мониторинг на видовете.“ Това не е коректно по отношение на тази зона, както и по отношение на видовете птици в обхвата на среднозимното преброяване на водолюбивите птици. В зоната е провеждан ежесмесчен мониторинг на целевите видове птици през 2019 г. по проект „Поддържане на симбиозата човек-езеро в полза на европейско значими видове и местообитания“ („Лагуна на живота“ – LIFE17 NAT/BG/000558), като в цитираната в литературата към целите публикация от него е посочено: „Първият системен целогодишен мониторинг на орнитофауната в Атанасовското езеро е осъществен в рамките на Българо-швейцарската програма за опазване на биологичното разнообразие през периода 1996-2002 г. на базата на еднократно преброяване на птиците около средата на всеки месец (Dimitrov et al, 2005). Впоследствие е провеждан мониторинг чрез преброяване на птиците в езерото двукратно всеки месец (около началото и около средата му) в рамките на проекта „Живот за Бургаските езера“ (LIFE 08 NAT/BG/000277) през 2010-2013 г. и по времето на проекта „Солта на живота“ (LIFE 11 NAT/BG/000362) през 2014-2018 г. (Младенов, Георгиева, 2014, 2015, 2016; Георгиева, Младенов, 2017, 2018). Данните от посочените проучвания дават много добра информация за състоянието на птиците в езерото и солидна база за сравнение и анализиране на причините за настъпилите в орнитофауната изменения.“

Липсват цели за *Accipiter brevipes* който е предмет на опазване в зоната и следва да се добавят. Текстовете за вида *Accipiter nisus* са 2 броя, като в първия от тях (стр. 7 - 9) се говори първоначално за малък ястреб, а след това за късопръстия ястреб. Текстовете следва да се прегледат и прецизират за съответния вид.

За вида *Acrocephalus paludicola* е предложено да се промени оценката на популацията на D, но е разписана цел по параметър „площ на подходящи местообитания за търсене на храна“. За видовете/популациите с оценка D не се разработват цели. Ако експертите преценят, че предложената цел е важна за вида и трябва да остане, следва да променят

Отразена.

Добавени са цели за вида.

Отразена.

Не се предлага промяна в Стандартния формуляр.

оценката на вида да не е D. Поставянето на оценка D за популацията на вида, означава отпадането му от предмета на опазване на защитената зона и обосновката за това предложение трябва да отговаря на изискванията на ЕК в посочената по-горе нота за тези случаи.

Предложена е промяна на оценката на вида *Hoplopterus spinosus* на D. Видът не се докладва за страната. Това е единствената зона в страната, в СДФ на която видът е посочен като предмет на опазване, съответно оценката за популация е А от 2008 г. Във връзка с това, предложението за промяна на оценката на D е некоректно. Ако видът е вагрант за страната, то не би следвало за него да се определят зони. Предвид, че е включен в приложение 2 на ЗБР и това е единствената зона, в която се опазва, не би могло предложението да бъде прието. От посочените данни и видно присъствие на вида с единични бройки и в други зони. Направено е предложение за включването му в защитена зона BG0000271 „Мандра – Пода“, но това не е направено в документа за целите на посочената зона.

Аналогично е положението по отношение на вида *Marmaronetta angustirostris*. Видът не се докладва от България и не е включен в Приложение 2 на ЗБР. Посочен в СФ само на 2 зони. Във връзка с това, предложението за промяна на оценката на D е некоректно. Ако видът е вагрант за страната, то не би следвало за него да се определят зони. Ако се остави в стандартните формуляри на зоните с оценка D ще излезе, че имаме недостатъчност на мрежата. По-скоро би следвало видът да се посочи в точка други важни видове.

Във връзка с горното обръщаме внимание, че обстоятелството, че даден вид е много рядък на територията на цялата страна, не може да е аргумент за понижаване на оценката му за популация в дадена зона. Точно обратното е. Ако даден вид е много рядък за страната, то и ниска численост в защитената зона ще е от значение за неговото опазване и ще представлява значителен процент от националната популация. Така например много често в документите предложенията за понижаване на оценката на даден вид в D е мотивирана с изречението: „Тъй като вида е много рядък зимуващ вид даже за цялата страна...“, което следва да се ревизира.

Отразена.

Не се предлага промяна на оценката на D.

В текста на доклада се посочва разпространение в защитена зона BG0000271 „Мандра – Пода“, но видът все още не е включен в документа за целите на посочената зона.

Отразена.

Не се предлага промяна в Стандартния формуляр.

Отразена.

Текстът в докладите е коригиран.

<p>24. Защитена зона BG0000271 Мандра – Пода:</p> <p>Липсват цели за <i>Coenonympha oedippus</i> и <i>Myotis blythii</i>, които са предмет на опазване в зоната и следва да се добавят. В случай, че експертът предлага видовете да отпаднат, следва това да бъде обосновано съгласно изискванията на нотата на ЕК, цитирана по-горе в настоящето писмо.</p> <p>В документа обаче има разписани цели за <i>Rosalia alpina</i>, а видът е с оценка D и при условие, че експертите не предлагат промяна на оценката не следва да се разписват цели, съгласно указанията на ЕК. За вида се залагат задължителни 3 годишни теренни проучвания при площ на подходящите местообитания клонящи към 0% при положение, че отпада от предмета на опазване <i>Lucaena dispar</i>, за която е посочено че подходящите местообитания в зоната са близо 1698 ха и е отчетено присъствие на хранителните растения на гъсениците (<i>Rumex</i> sp.) и допълнително от текстовете е видно, че през 2022 г. са посетени само част от потенциалните местообитания на вида в зоната.</p> <p>Аналогично не е достатъчно добре обосновано предложението за оценката D за вида <i>Euplagia quadripunctaria</i>. Следва да се има предвид, че видът е приоритетен за опазване съгласно Директива за местообитанията. От посочената информация се вижда, че са посетени само част от потенциалните местообитания в зоната, които са със значителна площ. Във връзка с не установяването на хранителни растения в зоната, не е оспорен модела на потенциалните местообитания на вида, нито е коментирана възможността още при първоначалното предлагане на зоната, в нея да е имало условия за опазване на значителна популация на вида.</p> <p>За птици: Да се коригира текстът в точка 7 за <i>Phoenicopterus roseus</i>, тъй като видът е новопредложен за включване в зоната и няма досегашна информация за него в СФ, а в текста некоректно се предлага промяна на „съществуваща“ информация.</p>	<p>Отразена. Добавена е информация за <i>Coenonympha oedippus</i> и <i>Myotis blythii</i>.</p> <p>Отразена. <i>Rosalia alpina</i> е изключен от доклада.</p> <p>Отразена. Не се предлага промяна в Стандартния формуляр.</p> <p>Неотразена. Мотиви: Видът <i>Phoenicopterus roseus</i> е посочен като <i>Phoenicopterus ruber</i> в Стандартния формуляр от 2021 г. В доклада е посочено</p>
--	--

<p>Липсват цели за вида <i>Porzana parva</i>, който е предмет на опазване в зоната и следва да се добавят. В случай, че експертът предлага видът да отпадне от зоната, следва това да бъде обосновано съгласно изискванията на нотата на ЕК, цитирана по-горе в настоящето писмо.</p>	<p>пълното име на вида A035 <i>Phoenicopterus ruber roseus</i> (розово фламинго).</p> <p>Отразена. Добавени са цели за вида.</p>
<p>25. В защитена зона BG0000208 Босна липсват цели за <i>Lynx lynx</i>, който е предмет на опазване в зоната и следва да се добавят. В случай, че експертът предлага видът да отпадне от зоната, следва това да бъде обосновано съгласно изискванията на нотата на ЕК, цитирана по-горе в настоящето писмо.</p>	<p>Отразена. Добавен е доклад за вида.</p>
<p>26. В защитена зона BG0000273 Бургаско езеро липсват цели за <i>Myomimus roachi</i>, който е предмет на опазване в зоната и следва да се добавят. В случай, че експертът предлага видът да отпадне от зоната, следва това да бъде обосновано съгласно изискванията на нотата на ЕК, цитирана по-горе в настоящето писмо.</p>	<p>Отразена. Добавен е доклад за вида.</p>
<p>27. Предвид изложените общи бележки по отношение на предложенията за отпадане на видове от предмета на опазване в защитените зони, както и посочените конкретни примери, следва още един път да се прегледат обосновките и при необходимост да се ревизират направените предложения за всички видове за които се предлага да преминат в оценка D.</p>	<p>Отразена. Ревизирани са предложенията за поставяне на оценка D на видовете, обекти на опазване в защитените зони.</p>

СТАНОВИЩЕ на доц. д-р Лъчезар Пехливанов, ихтиолог от 24.04.2023 г.

I. Общи забележки

1. Във всички зони, в които са разработени цели за вида 1138 *Barbus meridionalis* (Risso, 1827), е посочено, че вместо него следва да се картира и докладва видът 1138 *Barbus petenyi* Heckel, 1852. Относно състоянието на вида в мрежата Natura 2000 не е посочено точно кой вид е докладван. В действителност, същият вид се докладва като 6964 *Barbus meridionalis all others* и съответно, целите трябва да бъдат разработени именно за този вид (6964 *Barbus meridionalis all others*) и разработените доклади следва да бъдат съответно коригирани.

Отразена.
Представяме коригирани доклади.

2. В анализа на наличната информация за никой от целевите видове в никоя от зоните не са включени наличните данни от биологичния мониторинг на водите, нито от други проучвания, в които има актуални данни за числеността на популациите, за състоянието на местообитанията и за съществуващ антропогенен натиск, вкл. и оценки за налични миграционни бариери. Такава информация, за периода 2014-2022 г. е налична и достъпна в ИАОС, в БД Черноморски район и в БД Източноромански район. Включването на тази информация в анализа би помогнало да се избегнат редица неточности по отношение на целеви видове риби (посочени за конкретни зони по-нататък в настоящото становище).

Отразена.
Представяме коригирани доклади.

3. За повечето от видовете риби, за които са разработени специфични природозащитни цели, не е посочено на какво основание са определени целевите стойности за параметъра „Плътност на популацията“.

Отразена.
Представяме коригирани доклади.

<p>4. За видове, които са установени в зоните през 2022 г. при определяне на обилието неправилно се използва терминът „плътност по биомаса“. В специализираната ихтиологична литература понятието „плътност на популацията“ се използва само като еквивалент на понятието „численост“. Вероятно, в случая се има предвид „обилие“ и съответно, текстовете трябва да бъдат коригирани.</p>	<p>Отразена. Представяме коригирани доклади.</p>
<p>5. За видовете риби в реки (каквито са повечето в разглежданата разработка), за които е предложено като показател за оценка на популацията в СФ да се използва общ брой индивиди в зоната, не е ясно как реално ще се установява стойността на този показател. В съответствие с утвърдената методика за мониторинг на видове риби в реки, която е приложена и при извършените полеви изследвания (Подход за мониторинг на риби в реки, приет в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (https://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/praktichsko-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka/Podhod_rivers.pdf), стандартната популационна единица за определянето на състоянието на целевите видове риби в зоните е индивиди на хектар (инд./ха). Тази единица обаче засега не е приета за оценка на видове риби при докладванията в ЕК. Затова с оглед унифицирането на подхода за внасянето на данни в СФ на този етап като единица за оценка най-подходящо е да се използва „Площ“ (area) на местообитанията“.</p>	<p>Отразена. Представяме коригирани доклади.</p>
<p>6. За вида 1149 <i>Cobitis taenia</i> Linnaeus, 1758 правилно е посочено, че той не е разпространен в България и съгласно указанията на ЕК, под наименованието <i>Cobitis taenia</i> Complex по член 17 от Директивата за местообитанията се докладват заедно следните три вида:</p>	<p>Отразена. Представяме коригирани доклади.</p>

<p><i>Cobitis strumicae</i> Karaman, 1955</p> <p><i>Cobitis pontica</i> Vasilieva & Vasiliev, 2006</p> <p><i>Cobitis elongatoides</i> Bacescu & Maier, 1969.</p> <p>В описанието на разпространението на вида в България обаче не е посочено кой от трите вида в кои речни басейни се среща, а в разработените цели никъде не е споменато кой от трите вида се среща в конкретните зони.</p>	
<p>7. Прави впечатление, че при описанието на разпространението на видовете в България авторите използват израза „Обитава ... зона/зони от мрежата НАТУРА 2000, която/които се намира(т) в обхвата на проекта...“ дори когато съвременното присъствие на даден вид в някои зони не е доказано.</p>	<p>През 2022 г. са проведени проучвания в следните защитени зони: BG0000271, BG0000574, BG0000620, BG0001004, BG0000143, BG0000146, BG0000149, BG0000196, BG0000208. Изразът е употребен, където данните сочат присъствие.</p>
<p>8. За част от видовете списъците с референтни литературни източници трябва да бъдат ревизирани.</p>	<p>Отразена. Представяме коригирани доклади.</p>
<h2>II. Забележки по конкретни зони и видове</h2>	
<h3>1. Защитена зона BG0000149 Ришки проход</h3>	
<p>В статиите за всички целеви видове текстът „Зоната включва участък от р. Луда Камчия под яз. Цонево и част от течението на р. Брестова“ е неверен, тъй като ЗЗ BG0000149 Ришки проход е много далече от яз. „Цонево“, а участъкът от р. Луда Камчия под язовира е в ЗЗ BG0000141</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>Река Камчия. Съответно, оценката по параметър „Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида“ е сгрешена.</p> <p>За вида 1149 <i>Cobitis taenia</i> в анализа на наличните данни е написано „Видът не е регистриран през 2013 г. в зоната по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, а в таблицата с целите е посочено, че средната стойност на числеността на вида в зоната е 100 екз/ха.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>2. Защитена зона BG0000151 Айтоска планина</p>	
<p>В разработените цели за вида 1149 <i>Cobitis taenia</i> не е ясно на каква база е определена целевата стойност на параметъра „Плътност на популацията“, която е около 1,5 пъти по-висока от референтната стойност на числеността за Благоприятно природозащитно състояние, посочена в НСМСБР.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>По параметъра „Местообитание на вида: Площ на стоящите водоеми, в които се среща вида в рамките на зоната“ за същия вид са описани само водни тела от категория „Река“ в зоната, тип R11 Малки и средни черноморски реки. Не са включени стоящи водни тела, въпреки че в обхвата на зоната е включен яз. „Ахелой“. В крайна сметка не е ясно на каква база е изчислена площта на местообитанията на <i>Cobitis taenia</i> в зоната, при положение, че в същото описание са смесени мерните единици км и ха. Не е ясно дали при изчисляването на дължината/площта на местообитанията на вида е включен участъкът от р. Ахелой над яз. „Ахелой“, за който при извършени проучвания по програмата за биологичен мониторинг на водите през 2019 и 2022 г. е установено, че е</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>частично пресъхващ и е оценен съответно в Лошо и Много лошо екологично състояние по БЕК Риби.</p>	
<p>Не е ясно как и защо по параметър „Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида“ за същия вид натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен Степен 2 (миграционни бариери, преодолими за повечето видове риби в условията на маловодие) при положение, че стената на яз. „Ахелой“ е непреодолима миграционна бариера за всички риби.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>За вида 5399 <i>Rhodeus amarus</i> – горчивка в т. 7. Състояние на вида на ниво защитена зона е дадена извадка от СФ и съответното описание за 1149 <i>Cobitis taenia</i>.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>За горчивката не са представени никакви резултати от проучвания във връзка с определяне на специфични цели, не е ясно дали проучвания са извършвани само в реки или и в яз. „Ахелой“, който е потенциално местообитание за този вид. Посочено е, че „Като минимална целева стойност на популацията се приема минималната референтна численост, определена в проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“: 5711 инд./ха“. Това не е вярно, тъй като минималната референтна численост на вида, определена в цитирания проект, е 500 инд./ха.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>Относно параметрите „Местообитание на вида: Площ на стоящите водоеми...“ и „Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието...“ в таблицата с целите за горчивката са валидни забележките, отправени по-горе за вида щипока <i>Cobitis taenia</i>.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

Защитена зона BG0000271 Мандра – Пода

Не е ясно как и защо в целите за всички целеви видове по параметър „Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида“ натискът от изграждане на миграционни бариери е оценен като Степен 2 (миграционни бариери, преодолими за повечето видове риби в условията на маловодие) при положение, че стената на яз. „Мандра“, представлява непреодолима миграционна бариера, която изолира популациите на видовете риби в язовира от тези в Мандренското езеро (Пода) и прилежащите водоеми.

Отразена.
Представяме коригиран доклад.

4. Защитена зона BG0001001 Ропотамо

Видът 1145 *Misgurnus fossilis* не е установен в зоната нито по време на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“, нито при други проучвания в обхвата на зоната, извършени от 2011 г. досега, вкл. и през 2022 г. През този период са извършвани многократни изследвания във връзка с националната програма за биологичен мониторинг на водите, определянето на референтни условия за реки в обхвата на Черноморски басейнов район, определянето на води за възпроизводство на рибна фауна, мониторинг на видове, включени в НСМСБР и др. При тези изследвания са обхванати на практика всички водни тела, посочени в разработените цели за виюн, като потенциални местообитания на вида в ЗЗ „Ропотамо“, като той не е установен в нито едно от тях. Въз основа на достатъчно данни може да се направи заключение, че дори видът да обитава в зоната (което засега не е доказано), неговата популация представлява незначителна част от националната популация на вида. Предложените промени на в СФ не отговарят на реалната ситуация.

Отразена.
Представяме коригиран доклад.

<p>Оценката за качество на данните в СФ следва да е G, а оценката за размер и плътност на популацията – D. Съответно за вида не следва да се разработват цели.</p>	
<p>За вида 1149 <i>Cobitis taenia</i> по параметъра плътност на популацията не е ясно по какъв критерий е определена целевата стойност 169 екз./ха, при положение, че минималната референтна стойност за БПС, посочена в НСМСБР е 100 екз./ха, а според цитираните налични данни установените стойности са много по-високи. Също така високи са и стойностите, установени при други проучвания на реки в зоната.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>За вида 4125 <i>Alosa immaculata</i> не е ясно на какво основание в анализа на наличната информация (т.8) се твърди, че „Подходящи местообитания на вида в зоната са всички местообитания в границите на речни течения с обща дължина 11,51 км“, при положение, че потенциални временни местообитания за вида в зоната съгласно неговите хабитатни изисквания могат да бъдат само най-долните течения на реките Ропотамо и Дяволска в границите на речен тип R16 с обща дължина не повече от 7-8 км. В тези участъци видът може да навлиза временно през периодите когато се появява в крайбрежната морска зона преди началото на размножителната миграция към р. Дунав. В зоната няма условия за размножаване на вида. Още по-учудващо е, че таблицата с целите по параметъра „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната“ като целева стойност са посочени „Най-малко 77,4 км речни участъци“. Както се вижда от допълнителната информация, в тази стойност са включени няколко малки и средни черноморски реки от тип R11, в които няма потенциални местообитания на вида, тъй като по своите хидроморфологични характеристики те изобщо не отговарят на неговите хабитатни изисквания. Същото се отнася и за посочените по този параметър крайморски сладководни езера и блата от тип L8. Въз основа</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>на посочените съображения оценката на натиска от изграждане на миграционни бариери не отговаря на действителното състояние.</p>	
<p>В целите за същия вид по параметър „Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида...“ в колоната „Допълнителна информация“ погрешно са описани ВТ BG2SE500R012 р. Драцела - от извора до вливане в Черно море при ВС Елените, R11 и BG2SE500R1013 р. Вая - от извора до граница на преходни води, R11, които нямат нищо общо със 33 BG0001001 Ропотамо.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>В т. 10 неправилно е написано, че видът е постоянно представен в зоната (р, Р)</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>Направените по-горе забележки по отношение на вида 4125 <i>Alosa immaculata</i> до голяма степен се отнасят и за вида 4127 <i>Alosa tanaica</i>. За този вид оценката за размер и плътност на популацията би трябвало да е D.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>За вида 5339 <i>Rhodeus sericeus amarus</i> (Bloch, 1782) – Горчивка не е представена информация за извършени полеви проучвания във връзка с разработването на специфични цели.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>5. BG0000574 Ахелой – Равда – Несебър</p>	
<p>В статията за вида 1149 <i>Cobitis taenia</i> е посочено, че видът не е установен в зоната при извършени проучвания през 2022 г., но според данни от проучвания по програмата за биологичен мониторинг на водите, както и от други проучвания видът е обикновен в участъка от р. Ахелой в границите на зоната. В текста се споменава, че видът се среща в р. Караагач, която не е в 33 BG0000574 Ахелой – Равда – Несебър, а в друга зона. По параметъра „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната“ целевата стойност е определена погрешно, тъй като в ГИС анализа са включени реки/речни участъци,</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>които са извън зоната (р. Хаджийска и притоци). Допълнителната информация по този параметър е напълно объркана. По параметъра „Местообитание на вида: Степен на свързаност на местообитанието на вида“ оценката е погрешна – посочено е, че няма данни за прегради, като е пренебрегнат високият бент (около 3 м), който прегражда р. Ахелой след с. Ахелой и представлява непреодолима бариера за всички видове риби (оценка 5). Тази грешка се повтаря и при следващия параметър „Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида...“ Забележката се отнася за оценките по тези параметри при всички видове риби.</p>	
<p>За вида 4125 <i>Alosa immaculata</i> като причина да не бъде установен в зоната е посочено, че проучванията са проведени извън сезона, в който карагьозът мигрира в реките за размножаване. В действителност, видът не може да навлиза в зоната за размножаване тъй като, в нея няма подходящи размножителни местообитания. Изобщо, видът може да навлиза в зоната само случайно и временно през периода когато са появява в крайбрежните морски води преди размножителната миграция. Речните участъци в зоната в по-голямата си част не отговарят на хабитатните изисквания на този вид. Ограничено потенциално временно обитание представлява само участък от р. Ахелой с дължина около 0,6 км от устието до бента при с. Ахелой. Морските участъци в зоната също са с ограничена площ и обхващат само тясна крайбрежна ивица. Поради това, определените стойности по параметрите „Плътност на популацията“, „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната“ и „Местообитание на вида: Площ на морските пространства, в които се среща вида в зоната“, не отговарят на действителността. За параметрите, свързани с местообитанието на вида се отнасят забележките, направени по-горе за вида <i>Cobitis taenia</i>. Предложената в т. 10 площ на местообитанията на вида е далеч от реалността поради основанията,</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>описани по-горе. Поради същите основания в СФ оценката за размера на популацията в зоната следва да е D. Видът не е представен постоянно в зоната, а може да присъства само временно.</p>	
<p>Направените по-горе забележки по отношение на вида 4125 <i>Alosa immaculata</i> се отнасят и за вида 4127 <i>Alosa tanaica</i>. За този вид оценката за размер и плътност на популацията също би трябвало да е D.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>За вида 5339 <i>Rhodeus sericeus amarus</i> е необходимо да се коригира допълнителната информация за параметъра „Местообитание на вида...“, тъй като е неясна и не отговаря на посочените целеви стойности. Посочената в т. 10 единица за оценка на популацията не е плътност, а общ брой индивиди.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>6. Защитена зона BG0001004 Емине – Иракли</p>	
<p>При анализа на наличната информация за двата целеви вида риби в зоната твърдението, че подходящи местообитания на вида в зоната са всички местообитания в границите на речни течения с обща дължина 11,51 км не отговаря на действителността и показва непознаване на реалната ситуация. Същото се отнася и за определената целева стойност по параметъра „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната“. Двете реки в зоната по своите хидроморфологични характеристики не отговарят на хабитатните изисквания на целевите видове. Река Дращела е пресъхваща и изобщо не предоставя условия за съществуване на рибно съобщество. Това се доказва от резултатите от проведените неколкочратни проучвания по програмата за биологичен мониторинг на водите. Освен това, устието на р. Дращела е затворено в кк. Елените и е недостъпно за навлизане на риби от морето. Според наличните данни от същия източник р. Вая също в по-голямата си част е пресъхваща, като постоянно оводняване се регистрира</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>само в приустиевия участък с дължина около 800 м. При всички случаи реката не може да предостави размножителни местообитания за двата целеви вида. В участъка около устието могат да навлизат само случайно единични екземпляри за кратко време, когато се появяват в крайбрежните води през периода преди началото на размножителните миграции. Подходящи местообитания за двата целеви вида има само в морския участък на зоната.</p>	
<p>7. Защитена зона BG0000133 Камчийска и Еменска планина</p>	
<p>За всички целеви видове риби в зоната при определяне на площта на местообитания неправомерно са включени яз. „Цонево“, р. Камчия, както и други речни участъци, които са извън обхвата на тази зона!</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>За вида <i>Barbus meridionalis/Barbus petenyi</i> е описана използваната методика за полеви изследвания, но не е даден никакъв резултат. Не е ясно защо по параметър „Плътност на популацията“ е предложена целева стойност 100 инд./ха при положение, че в методологията в НСМСБР тази стойност отговаря на „неблагоприятно лошо“ ПС. По параметър „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната и площ на стоящите води“ площта на потенциалните местообитания е определена на базата на границите на водните тела (според ПУРБ), което е крайно неточно и площта е силно завишена спрямо реалната, тъй като в нея са включени много водни обекти, които са извън зоната: яз. „Цонево“, р. Камчия, големи участъци от р. Фъндъклийска и по-голяма част от р. Панаирдере, цялата р. Двойница и цялото долно течение на р. Комлудере. При това, не е отчетено, че р. Комлудере е пресъхваща и не може да поддържа рибна фауна (по данни от биологичния мониторинг на водите). Същото се отнася и за участъка от р. Панаирдере, както и за големи участъци от р. Фъндъклийска в границите на зоната. Не е отчетено, че черната мряна <i>Barbus petenyi</i> не е</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>типовоспецифичен вид за реките от тип R11, към който се отнасят някои от речните участъци в зоната. Авторите на разработката не са се запознали с наличната информация от изследванията по програмата за биологичен мониторинг на водите, както и от проекти, разработвани в БДЧР, от която се вижда, че в участъка от р. Луда Камчия в границите на защитена зона BG0000133 Камчийска и Еменска планина в състава на ихтиофауната през последните години е установяван само видът <i>Barbus bergi</i>, а не <i>Barbus petenyi</i>. По параметъра „Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида ...“ в оценката също е включен яз. „Донево“, който е извън зоната. В предложената актуализация на СФ оценката на качеството на данните (D) е невярна, тъй като за реките в зоната има достатъчно данни от теренни изследвания. Коректната оценка за качеството на данните е G. Оценка за размер и плътност на популацията не е направена в разработката. Въз основа на наличните данни коректната оценка не следва да е по-висока от D.</p>	
<p>За вида 1149 <i>Cobitis taenia</i> в тази зона не са представени никакви данни от проучването, което би трябвало да е направено през 2022 г., т.е. последните представени данни са отпреди 10 години. Не е ясно на каква база е определена целевата стойност на параметъра „Плътност на популацията“ (1267 инд./ха), при положение, че според представените налични данни видът е установен през 2013 г. с плътност 356 инд./ха, а референтната стойност за БПС, изведена в методологията на НСМСБР, е 100 – 1000 екз./ха. За параметъра „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната и площ на стоящите води“ оценката на площите отново е твърде завишена, тъй като яз. „Донево“ е извън зоната, а в площта на речните местообитания е включена площта на речни участъци, които са извън зоната и такива, които са пресъхващи. В разработените цели не е дадена оценка на степента на свързаност на местообитанията. В оценката на параметъра „Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>потенциални местообитания за вида...“ отново неправомерно е включен яз. „Цонево“. В т. 10 не е ясно на каква база е изчислен общият брой (не плътността!) индивиди в зоната, тъй като авторите не са дали никакви актуални данни.</p>	
<p>За вида 5265 <i>Barbus bergi</i> не са представени данни от извършените през 2022 г. проучвания и съответно, направената по параметъра „Плътност на популацията“ оценка на ПС не е обоснована с актуална информация. По параметъра „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната и площ на стоящите води“ оценката на дължината/площта не отговаря на действителността поради посочените по-горе съображения (включени речни участъци извън зоната, не се отчитат пресъхващи реки). Потенциални местообитания за вида в зоната има само в р. Луда Камчия. В оценката на параметъра „Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида...“ отново неправомерно е включен яз. „Цонево“.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>За вида 5290 <i>Alburnus schischkovi</i> не са представени данни от извършените през 2022 г. проучвания и по отношение на параметъра „Плътност на популацията“ е валидна същата забележка, както и за <i>Barbus bergi</i>. Същото се отнася и за параметъра „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната и площ на стоящите води“. Потенциални местообитания за вида в зоната има само в р. Луда Камчия, но видът не е установяван там през последните 10 години. По т. 10 наличните актуални данни не дават основание оценката на популацията в СФ да е по-висока от D.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>8. Защитена зона BG0000273 Бургаско езеро</p>	

<p>За целевия вид 5288 <i>Alburnus mandrensis</i> в предложението за актуализация на СФ за размера и плътността на популацията се предлага оценка В, което противоречи на написаното в текста, че видът е изключително рядък в зоната. В случая релевантна е оценка С.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>9. Защитена зона BG0000146 Плаж Градина – Златна рибка</p>	
<p>Не е вярно, че за вида 4125 <i>Alosa immaculata</i> в методологията на НСМСБР, не са изведени референтни стойности за числеността на този вид. Изведените референтни стойности за ПС в Методологията за оценка на състоянието на риби (НСМСБР) са: 20-50 бр. екз./ЕРУ – отговаря на „благоприятно състояние“, <20 бр. екз./ЕРУ – отговаря на „неблагоприятно незадоволително състояние“, а <5 екз./ЕРУ – на „неблагоприятно лошо състояние“. Ако това са стойности само за р. Дунав, в текста трябва да се уточни, че не са изведени стойности за Черно море. За параметъра „Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с потенциални местообитания за вида...“ погрешно са посочени речни местообитания във ВТ BG2SE500R012 р. Дращела - от извора до вливане в Черно море при ВС Елените, R11 и BG2SE500R1013 р. Вая - от извора до граница на преходни води, R11. Тези ВТ няма нищо общо със 33 Плаж Градина – Златна рибка, в която има само морски местообитания за двата целевите вида риби. Следващият параметър „Местообитание на вида: % на местообитанията напълно или частично изолирани от хидротехнически съоръжения...“ не е релевантен за двете целеви вида риби в зоната или най-малкото не е релевантна дадената допълнителна информация. Двата вида не са постоянно представени в зоната (т. 10), а се появяват в нея само напролет преди началото на размножителните миграции.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>10. Защитена зона BG0000620 Поморие</p>	
<p>За единствения целеви вид риба 4127 <i>Alosa tanaica</i> при описанието на състоянието на ниво зона е написано, че в СФ той е категоризиран като „много рядък“, но всъщност видът е категоризиран в СФ като „рядък“ (R). По параметър „Плътност на популацията“ не е дадена целева стойност и той би трябвало да отпадне от таблицата. По параметър „Местообитание на вида: дължина на речните участъци, в които се среща вида в зоната“ неправилно е включено ВТ от категория „реки“ BG2SE800R020 р. Ахелой - от преди с. Ахелой до вливане в Черно море. Цялата р. Ахелой е извън границите на ЗЗ Поморие. Същото се отнася и за следващите параметри, отнасящи се за местообитанието на вида.</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>
<p>11. Защитена зона BG0000196 Река Мочурица</p>	
<p>По отношение на вида 5088 <i>Barbus cyclolepis</i> – Маришка мряна в т. 4 „Разпространение в България“ се твърди „Видът се среща само в басейна на р. Марица. В останалите реки от Егейския водосбор в България е разпространен вида <i>Barbus strumicae</i> (Карапеткова, Живков, 1995; Kottelat, Freyhof, 2007). Обитава само една зона от мрежата Natura 2000 в обхвата на проекта – BG0000196 „Река Мочурица“. Това твърдение е невярно, тъй като няма научни данни, които позволяват бившият подвид <i>Barbus cyclolepis strumicae</i> Karaman, 1955 да бъде разграничен като отделен вид в реките от егейския басейн. Повечето съвременни изследователи приемат, че <i>Barbus cyclolepis strumicae</i> е синоним на <i>Barbus cyclolepis</i>. В единия от цитираните в статията референтни източници (Карапеткова, Живков, 1995) видът <i>Barbus strumicae</i> изобщо не се споменава. Другият източник (Kottelat, Freyhof, 2007) е наричник, който не е признат официално за научна публикация съгласно приетите критерии за такива публикации. Тази книга не е рецензирана и на практика представлява компилация</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>от литературни източници, които не са подложени на критичен анализ. От друга страна, в научната литература въз основа на биохимични и генетични маркери се прави извод, че в реките от Егейския басейн обитава само един вид <i>Barbus cyclolepis</i> (Bianco, 1998; Berrebi, Tsigenopoulos, 2003 и др.). Не е ясно защо е предложена целева стойност на популационната плътност 112 инд./ха при положение, че според референтните стойности, изведени в методологията на НСМСБР за оценка на състоянието на риби: 500-2000 екз./ха – отговаря на „благоприятно състояние“, 100-499 бр. екз./ха – отговаря на „неблагоприятно незадоволително състояние“.</p> <p>Референтни източници:</p> <p>Bianco, P.G., 1998. Diversity of Barbinae fishes in southern Europe with description of a new genus and a new species (Cyprinidae). Ital. J. Zool. 65:125-136.</p> <p>Berrebi, P. and Tsigenopoulos, C.S., 2003. Phylogenetic organization of the genus <i>Barbus</i> sensu stricto: A review based on data obtained using molecular markers. The freshwater fishes of Europe, 5, pp.11-22.</p>	
<p>12. Защитена зона BG0000137 Река Долна Луда Камчия</p>	
<p>Според наличната информация от изследванията по програмата за биологичен мониторинг на водите, както и от проекти, разработвани в БДЧР, в участъка от р. Луда Камчия в границите на защитена зона BG0000137 Река Долна Луда Камчия в състава на ихтиофауната през последните години е установяван само видът <i>Barbus bergi</i>, а не <i>Barbus petenyi</i>. Не са представени резултати от проучванията през 2022 г. Видът не е регистриран и при картирането през 2013 г. Поради това, в таблицата с целите не е изведена целева стойност на параметъра „Плътност на популацията“. Поради което този параметър трябва да отпадне. В колоната „Специфични цели“ обаче е дадена цел поддържане на плътност 500 инд./ха – не е ясно откъде е взета, още повече, че в методологията в НСМСБР това е</p>	<p>Отразена. Представяме коригиран доклад.</p>

<p>минималната численост, отговаряща на неблагоприятно-незадоволително състояние. Разработените цели не отчитат отсъствието на вида в зоната. За вида има достатъчни данни с добро качество от различни проучвания, поради което предлаганата промяна за качеството на данните в СФ е необснована. Въз основа на наличните данни коректната оценка за размер и плътност на популацията не следва да е по-висока от D.</p>	
<p>За вида 1149 <i>Cobitis taenia</i> в тази зона не са представени никакви данни от проучването, което би трябвало да е направено през 2022 г., т.е. последните представени данни са отпреди 10 години.</p>	<p>Неотразена. Мотиви: Не е проведено проучване през 2022 г.</p>
<p>За вида 5265 <i>Barbus bergi</i> също не са представени данни от извършените през 2022 г. проучвания и съответно, направената по параметъра „Плътност на популацията“ оценка на ПС не е обоснована с актуална информация.</p>	<p>Неотразена. Мотиви: Не е проведено проучване през 2022 г.</p>

**ЗАЯВЛЕНИЕ от „ИБЕРДРОЛА ИНМОБИЛИАРИЯ РИЪЛ ЕСТЕЙТ ИНВЕСТМЪНТС“ ЕООД,
без изходящ номер, от 24.04.2023 г.**

ЗАЯВЛЕНИЕ от „ИБЕРДРОЛА ИНМОБИЛИАРИЯ РИЪЛ ЕСТЕЙТ ИНВЕСТМЪНТС“ ЕООД,

регистрирано в Търговския регистър с ЕИК 175401848, със седалище и адрес на управление в гр. София 1463, район Триадница, бул. „Патриарх Евтимий ” №82; Чрез Пълномощник – адвокат Александър Георгиев Чаталбашев, от Софийска адвокатска колегия, служебен адрес: Адвокатско дружество „Боянов и Ко.“, бул. „Патриарх Евтимий” №82, район Триадница, София 1463

Уважаема министър Карамфилова, „ИБЕРДРОЛА ИНМОБИЛИАРИЯ РИЪЛ ЕСТЕЙТ ИНВЕСТМЪНТС“ ЕООД, регистрирано в Търговския регистър с ЕИК 175401848 („Дружеството“) е част от международната група компании Iberdrola (<https://www.iberdrola.com/about-us>). Дружеството е собственик на незастроени урегулирани поземлени имоти (ПИ), находящи се в местността „Смайлов Чаир“ в землището на с. Лозенец, община Царево, Бургаска област, по кадастралната карта и кадастралните регистри (КККР) на село Лозенец, община Царево, област Бургас, одобрена със Заповед №РД-18-54/24.08.2006г. на изпълнителния директор на Агенцията по геодезия, картография и кадастър (АГКК), изменена със Заповед №КД-14-02-278/02.03.2007 г. на началника на Службата по геодезия, картография и кадастър гр. Бургас, както следва: ПИ с кадастрални идентификатори №№44094.22.27, 44094.22.33, 44094.3.954, 44094.3.955, 44094.3.956, 44094.3.512, 44094.3.514, 44094.3.515, 44094.3.516, 44094.3.518, 44094.3.519 (по-нататък и само „Имотите“).

Дружеството е извършило значителна инвестиция за закупуване на Имотите, както и за изграждане на публична инфраструктура (канализация и помпена станция) в района на Имотите, която впоследствие беше безвъзмездно прехвърлена на Община Царево за обществено ползване. По искане на Община

Царево и с оглед предотвратяване на нерегламентираното ползване на Имотите за летуване, както и замърсяването им с отпадъци, инвестирахме допълнителни средства и за ограждане и охрана на Имотите.

В същото време, в последните повече от седем години Дружеството търпи сериозни вреди и е възпрепятствано да използва правата си на собственик заради редица действия и бездействия на държавните органи в България.

В писмо до министър Асен Личев от 18 юни 2021 г. Дружеството изрази недоволствието си от бездействието на българските държавни органи във връзка с нанасянето на изготвената още през 2015 година Обединена специализирана карта на морските плажове и видовете дюни – Морски плаж „Лозенец Кумкашла” в М 1:1000, приета с Протокол № 21-225-12.05.2015 г. на комисията по чл.18, ал.1 от Наредба №1 („Специализираната карта“) в кадастралната карта и кадастралните регистри. Това нанасяне следваше да се случи съгласно изрични разпоредби на Закона за устройство на Черноморското крайбрежие (ЗУЧК) в едногодишен срок, т.е. преди повече от седем години, но и до момента процедурата не е осъществена. Това забавяне, представлява сериозно засягане на интересите на Дружеството като собственик на Имотите, тъй като „твърденията“ в Специализираната карта за наличие на геоложки феномен дюни по смисъла на ЗУЧК в почти цялата площ на Имотите, представлява пречка за осъществяване на всякакви инвестиционни намерения от собственика и по същество представлява претенция за експроприация на Имотите от държавата (с оглед разпоредбата на чл. 6, ал. 4 т. 4 от ЗУЧК). В същото време тези „твърдения“ са изготвени, без да е дадена никаква възможност на Дружеството като собственик да участва в изготвянето на Специализираната карта и да оспори твърденията в нея пред административен орган или съд. Подобна възможност българското законодателство дава на Дружеството едва в процедурата по нанасяне на Специализираната карта в КККР, но държавата противоправно не предприема действия за стартиране на такава процедура. В резултат, правата на

Дружествата са изключително сериозно засегнати, а то е лишено от всякаква възможност за защита и справедлив процес.

На 23.03.2023 г. на интернет страницата на МОСВ бяха публикувани за обществени обсъждания специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за 21 защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“, включително за защитена зона BG0001001 „Ропотамо“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна („33 Ропотамо“ и „Природозащитните цели“). В съобщението е посочено, че Природозащитните цели са били разработени от експертен екип в изпълнение на Меморандум за сътрудничество и съвместна дейност между МОСВ и „ВиК“ ЕАД Бургас, както и съобразно договор между „ВиК“ ЕАД Бургас и „Умвелтбундесамт“ ООД (Федерална агенция по околна среда на Република Австрия). В съобщението е посочено, че Природозащитните цели са разработени в съответствие с одобрената от министъра на околната среда и водите Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“. Също така е посочено, че Природозащитните цели са в изпълнение на насоките на Европейската комисия за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за постигане на пълно съответствие с изискванията на Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и на Директива 2009/147/ЕО относно опазването на дивите птици и са разработени конкретно за всяка защитена зона. Също така е посочено, че Природозащитните цели са основата за определяне на природозащитните мерки в защитените зони и се основават на научни познания и информация за състоянието на съответната зона, видовете и природните местообитания, предмет на опазване в нея, както и за основните въздействия и заплахи, които могат да им повлияят. В съобщението е определен срок за становища, предложения, препоръки и коментари по разработените Природозащитни цели до 24.04.2023 г.

От прегледа на въведението на стр. 5 от Природозащитните цели става ясно, че те включват увеличението на територията на 33 Ропотамо от 98 099,76 хектара

на 98 204,78 хектара , прието с т. 1 от Решение №564 от 30 юли 2021 г. на Министерския съвет („МС“) на Република България за изменение на списъците на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обн. ДВ бр. 64 от 03.08.2021 г. постановено на основание чл. 10, ал. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие (понататък само „Решението на МС от 2021 г.“ и „ЗБР“). Увеличението на територията на ЗЗ Ропотамо на 98204,78 хектара стана част от седмата актуализация на списъка на териториите от значение за Общността в Черноморския биогеографски регион, приета на 26 януари 2023 г. с Решение за изпълнение (ЕС) 2023/242 на Европейската Комисия (нотифицирано под номер С(2023) 597) (по-нататък само „Решение за изпълнение (ЕС) 2023/242“).

Обстоятелството, че увеличената площ на ЗЗ Ропотамо обхваща имотите на Дружеството беше изрично потвърдено от писмо изх. №54-00-13 от 28.06.2021 г. на Министъра на околната среда и водите г-н Асен Личев, което получихме на 13.07.2021 г. („Писмото на Министъра на околната среда и водите“). Видно от Писмото на Министъра на околната среда и водите „С писма с вх. №№ 48-00-393/27.05.2021 г. и 48- 00-410/31.05.2021 г. на МОСВ от Гражданска инициатива „Да Спасим Карадере“, Сдружение за дива природа „БАЛКАНИ“ и Сдружение „Да запазим Корал“ беше внесено предложение за изменение на границите (увеличение на площта) на защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0001001 „Ропотамо“ и за промяна на Заповед № РД -1042 от 17.12.2020 г. на министъра на околната среда и водите за обявяване на защитената зона (обн. ДВ, бр.19 от 05.03.2021г.). Предлага се включване в границите на защитената зона на площ от 105.94 ха в района на плаж Корал, в землището на село Лозенец, община Царево, област Бургас и в района на местност Аркутино в землище на гр. Созопол, община Созопол, област Бургас. Посочените от Вас имоти попадат изцяло в предложението за увеличение на площта на защитена зона BG0001001 „Ропотамо“ в района на плаж Корал.“ След като Имотите на Дружеството попадат в разширението на ЗЗ Ропотамо, то Дружеството има интерес да изрази становище по Природозащитните цели.

<p>Затова Дружеството представя по-долу настоящото становище във връзка с Природозащитните цели (в частта им касаеща защитена зона BG0001001 „Ропотамо“):</p>	
<p>1. Природозащитните цели не са изготвени в процедурата, предвидена от чл. 4, параграф 4 от Директива 92/43/ЕИО и регламентирана в чл. 12 от ЗБР за увеличението на територията на 33 Ропотамо на 98204,78 хектара, прието с Решение за изпълнение (ЕС) 2023/242.</p> <p>В точка 5 от Решение за изпълнение (ЕС) 2023/242 е посочено, че по отношение на нововключените територии се прилагат член 4, параграф 4 и член 6 от Директива 92/43/ЕИО.</p> <p>Член 4, параграф 4 от Директива 92/43/ЕИО гласи: „Ако дадена територия е приета като територия от значение за Общността съгласно процедурата на параграф 2, съответната държава-членка я определя за специална защитена зона във възможно най-кратък срок, но не по-късно от шест години, като установява приоритетите според важността на тези територии за опазване или възстановяване в благоприятно консервационно състояние на тип естествено местообитание от приложение I или на вид от приложение II и за кохерентността на мрежата „Натура 2000“ и в светлината на застрашеността на тези територии от увреждане или унищожаване.“</p> <p>Член 6 от Директива 92/43/ЕИО гласи:</p> <p>„1. Държавите-членки определят необходимите консервационни мерки, които при необходимост включват подходящи планове за управление, специално разработени за териториите или включени в други развойни планове, и подходящи мерки от правно, административно и договорно естество, които да отговарят на екологичните изисквания на типовете естествени местообитания от приложение I и видовете от приложение II, срещащи се в тези райони.“</p> <p>За увеличението на територията на 33 Ропотамо на 98204,78 хектара прието с Решение за изпълнение (ЕС) 2023/242 до настоящия момент не е започнала процедурата за определяне на специална защитена зона, предвидена от Член 4, параграф 4 от Директива 92/43/ЕИО и съответно в чл. 12 от ЗБР. Процедурата по</p>	<p>Неотразена. Мотиви: Становището има административен характер.</p>

<p>чл. 12 ЗБР предвижда изготвяне на проект на заповед за обявяване на всяка защитена зона от Министерството на околната среда и водите. В проекта на заповедта се посочват наред с другото, общата площ, както и опис на имотите, включени в защитената зона, и/или координатен регистър на границите на защитената зона.</p> <p>В Природозащитните цели няма опис на имотите включени в увеличението на територията на 33 Ропотамо на 98204,78 хектара. Следователно Природозащитните цели не са изготвени в процедурата, предвидена от Член 4, параграф 4 от Директива 92/43/ЕИО и регламентирана в чл. 12 от ЗБР за увеличението на територията на 33 Ропотамо на 98204,78 хектара, прието с Решение за изпълнение (ЕС) 2023/242.</p>	
<p>2. Липсват данни за достоверна научна информация, въз основа на която да е извършен научен анализ и надлежно определяне на Природозащитните цели.</p> <p>Съгласно Насоките на Европейската комисия за определяне на природозащитните цели и издадената на тяхна база Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на МОСВ от 2021, определянето на природозащитните цели следва да се основава на научни знания и обективни факти.</p> <p>В хода на възраженията на Дружеството относно самото Решението на МС от 2021 г., Дружеството посочи редица пропуски и несъответствия в научната информация, използвана като основание за инициране на процедура по разширение на 33 Ропотамо, включително относно територията, в която попадат Имотите на Дружеството. Липсват данни доказващи и че настоящият документ – Природонаучни цели е изготвен на база на адекватен научен анализ на достоверна научна информация.</p> <p>Природозащитните цели в случая съдържат противоречива информация за територията на разширението на 33 Ропотамо и това поставя под съмнение тяхната приложимост за увеличението на територията на 33 Ропотамо.</p>	<p>Неотразена.</p> <p>Мотиви: Научната информация, на която се основава разработването на специфични и подробни природозащитни цели е посочена в списъка с използвана литература, приложен в края на всеки доклад за природно местообитание или целеви вид.</p>

Например, за почти всяко местообитание авторите на Природозащитните цели се позовават на карта, получена на базата на резултатите от докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.). Тъй като тази информация касае само първоначалната площ на 33 Ропотамо, преди увеличението с Решението на МС от 2021 г., очевидно тези данни не включват и нямат отношение към териториите, включени с Решението на МС от 2021 г., включително Имотите на Дружеството.

Като друг пример, по отношение на местообитание 2130* НЕПОДВИЖНИ КРАЙБРЕЖНИ ДЮНИ С ТРЕВНА РАСТИТЕЛНОСТ (СИВИ ДЮНИ) в Природозащитните цели е посочено, че въпросното местообитание „е включено в Червена книга на Република България в категория „Застрашено“ (EN)“. В същото време, обаче, в Специализираната част на Червената книга относно „04В1 В. Крайбрежни местообитания Черноморски стабилизирани (сиви) дюни“ липсват каквито и да било данни за такива местообитания в района на Плаж Корал.

За почти всяко местообитание авторите на Природозащитните цели се позовават бланково на някакви „теренни проучвания през 2022 г.“, които, при липса на цитирани други източници на научна информация за териториите, включени в обхвата на 33 Ропотамо с Решението на МС от 2021 г. би следвало да

Неотразена.

Мотиви: В картата за всяко природно местообитание на територията на BG0001001 „Ропотамо“ са отразени новите граници на защитената зона. Отразеното в картата разпространение на природните местообитания е само на базата на докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) поради липсата на цифрови данни за разпространението им в териториите, включени с Решението на МС от 2021 г.

Неотразена.

Мотиви: Информацията за природозащитния статут на посоченото природно местообитание в доклада е коректна, което не се оспорва в становището. За изготвянето на картата на разпространение на местообитанието са посочени данните от докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), за целите на което са използвани и други източници на информация, а не само данните от Червена книга на Република България. Това обяснява посоченото разминаване.

Неотразена.

са основен (ако не единствен) източник на информация за извършените анализи и база за определяне на природозащитните цели за местообитанията в тези територии. В същото време, обаче, в публикуваната документация липсват каквито и да било конкретни данни обективиращи провеждането и резултатите от такива проучвания, кога същите са били проведени на съответния „терен“, по каква методология са били извършени и прочее. Дружеството обосновава твърди, че никакви теренни проучвания не са извършвани на територията на неговите Имоти (които пък представляват основна част от терените, добавени към територията на ЗЗ Ропотамо с Решението на МС от 2021 г.) през 2022 г. – както се посочи Имотите са оградени по настояване на Община Царево (в качеството си на урбанизирана територия частна собственост съгласно КККР) и достъпът до тях се контролира от охранителна фирма, наета от Дружеството и няма никакви данни външни лица да са искали достъп и да са били допускани до територията на Имотите през 2022 г. за целите на теренни проучвания или по друг повод.

В резултат, продължава да липсва спазване на изискването на чл. 10, ал. 5 ЗБР и чл. 4, параграф 1 от Директивата за местообитанията за научна обосновааност на всяко решение, с което се определят защитени зони като тази липса не е преодоляна с изготвянето на настоящите Природозащитни цели.

Мотиви: Провеждането на теренни проучвания няма за цел проверка на цялата площ на природните местообитания и на местообитанията на целевите видове. Такова изискване не е поставено в заданието за определяне на специфичните и подробни природозащитни цели поради очевидната му неприложимост. По тази причина не са извършвани теренни проучвания на територията на имотите на Дружеството.

Неотразена.

Мотиви: За определянето на специфичните и подробни природозащитни цели са използвани резултатите от проведения мащабен проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, които съдържат научна информация, получена на базата на утвърдени методики от МОСВ. Теренните проучвания, посочени в докладите, са проведени на базата на параметрите, посочени в Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за

В Природозащитните цели по начало липсва адекватна информация за местоположението и границите на отделните природни местообитания или местообитания на защитени видове. Приложените фигури, представляващи карти на разпространение на съответното местообитание в 33 Ропотамо са едромасщабни и не позволяват адекватно определяне на местоположението и границите. От тях все пак може да се направи извод, че територията на морски плаж Корал (предишно наименование Морски плаж „Лозенец Кумкашла”), в района на която са разположени Имотите на Дружеството, е потенциално предмет на Природозащитните цели за следните природни местообитания, бозайници, земноводни и влечуги и безгръбначни животни:

- природни местообитания: 1160 Обширни плитски заливи, 2110 Зараждащи се подвижни дюни, 2120 Подвижни дюни с *AMMOPHILA ARENARIA* по крайбрежната ивица (бели дюни), 2130* Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни), 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*FESTUCO-BROMETALIA*) (важни местообитания на орхидеи) и 6220 Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас *THEROBRACHYPODIETEA*.
- бозайници: 2635 *VORMELA PEREGUSNA*, 1355 *LUTRA LUTRA*, 1324 *MYOTIS MYOTIS*, 1321 *MYOTIS EMARGINATUS*, 1323 *MYOTIS BECHSTEINI*, 1316 *MYOTIS CAPACCINI*, 1310 *MINIOPTERUS SCHREIBERSII*, 1307 *MYOTIS BLYTHII*, 1305 *RHINOLOPHUS EURYALE*, 1304 *RHINOLOPHUS FERRUMEQUINUM*, 1303 *RHINOLOPHUS HIPPOSIDEROS*, 1308 *BARBASTELLA BARBASTELLUS*, 1306 *RHINOLOPHUS BLASII*.
- земноводни и влечуги: 5194 *ELAPHE SAUROMATES*, 1293 *ELAPHE SITULA*, 1220 *EMYS ORBICULARIS*, 1219 *TESTUDO GRAECA*, 1217 *TESTUDO HERMANNI*.
- безгръбначни животни: 1083 *LUCANUS CERVUS*.

зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на Министерство на околната среда и водите на Република България, публикувана през 2021 г.

Неотразена.

Мотиви: Информацията за местоположението и границите на природните местообитания и местообитанията на целевите видове би увеличила значително обема на докладите, без да допринесе по никакъв начин за формулирането на специфичните и подробни природозащитни цели. По тази причина нейното включване е необосновано. За целта е възприето да се публикуват карти на разпространение.

В секцията за природните местообитания в Природозащитните цели, подобно на Специализираната карта, за територията, в която са Имотите на Дружеството, са посочени дюни (основно - местообитание 2130* НЕПОДВИЖНИ КРАЙБРЕЖНИ ДЮНИ С ТРЕВНА РАСТИТЕЛНОСТ (СИВИ ДЮНИ). Тази констатация обаче противоречи на информацията за местообитанията на бозайниците, за които в Природозащитните цели се посочва, че също са на територията на Имотите на Дружеството.

Така местообитанията на бозайниците, за които в Природозащитните цели се посочва, че се намират на територията на Имотите на Дружеството, са описани като богати на растителност райони, гори, храсти (широколистни гори, смесени гори, екотон гори-храсти) за 1303 RHINOLOPHUS HIPPOSIDEROS, 1304 RHINOLOPHUS FERRUMEQUINUM; гористи карстови райони в близост до вода (широколистни гори, смесени гори, екотон гори-храсти) за 1305 RHINOLOPHUS EURYALE, 1306 RHINOLOPHUS BLASII, 1307 MYOTIS BLYTHII; горски местообитания, карстови и горски райони (широколистни гори, смесени гори, екотон гори-храсти) за 1308 BARBASTELLA BARBASTELLUS; гори и тревисти местообитания (широколистни гори, смесени гори, екотон гори-храсти) за 1310 MINIOPTERUS SCHREIBERSII; карстови райони, обрасли с дървесна и храстова растителност (широколистни гори, смесени гори) за 1316 MYOTIS CAPACCINII; хралупи на дървета и по-рядко пещери, постройки и други типове укрития, стара дъбова широколистна гора с висок процент стари дъбове, гори от полски ясен (широколистни гори, смесени гори, екотон горахрасти) за 1323 MYOTIS BECHSTEINII; площи, покрити с храстова или дървесна растителност в съчетание с влажни зони и водни площи (широколистни гори, смесени гори, екотон гори-храсти) за 1321 MYOTIS EMARGINATUS; райони с пресечен релеф - хълмове, скални разкрития и венци, стръмни речни брегове, местообитания с открит достъп до земна повърхност (стари гори без подлес, гола земя, прясно окосени ливади и др.), букови и буково-дъбови гори на възраст от 80 години, където подлес почти отсъства (широколистни гори, смесени гори, екотон гори-храсти) за 1324 MYOTIS MYOTIS; запазени брегови ивици обрасли с дървесна и храстова

Неотразена.

Мотиви: В докладите е представена характеристика на местообитанията на посочените видове и не се посочват конкретни територии, включително Имотите на Дружеството. При преглед на картите, приложени в докладите на всеки от посочените видове бе установено, че нито една от картите няма припокриване на териториите на дюните и на подходящите за посочените видове местообитания (цитираните в становището горски територии).

растителност за 1355 LUTRA LUTRA; гори, блата, включително водна повърхност за 2635 VORMELA PEREGUSNA.

Посочените характеристики на местообитанията на територията, в която се намират Имотите на Дружеството, са в пълно противоречие с твърдението за наличие на дюни в Имотите на Дружеството както в Природозащитните цели, така и в Специализираната карта. Не може да има дюни там, където има горски местообитания на бозайници. Затова подлагаме на съмнение информацията за дюни в територията в която се намират Имотите на Дружеството и не можем да приемем за достоверни констатациите за дюни както в Природозащитните цели, така и в Специализираната карта.

Не разполагаме с регистрите към Обединена специализирана карта на морските плажове и видовете дюни – Морски плаж „Лозенец Кумкашла ” в М 1:1000, приета с Протокол № 21-225-12.05.2015 г., нито с регистрите към обединени специализирани карти на морски плаж „Корал“, приети от комисията по чл.18, ал.1 от Наредба № 1 с протокол от 12.05.2015 г. и не знаем каква е точната твърдяна площ на дюните в имотите на Дружеството.

Не на последно място, насоките на Европейската комисия за определяне на природозащитните цели и издадената на тяхна база Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ на МОСВ от 2021, подчертават важността на изискването за това всички заинтересовани страни (независимо дали става въпрос за собственици и ползватели на земи, или за природозащитни неправителствени организации) да участват в процеса на определяне на природозащитните цели. Това изискване е не само гаранция за максимална обективност и научна обоснованост на приетите природозащитни цели при спазване на основните принципи на правото на ЕС. То е и необходимо условие за максимално ефективно постигане на определените природозащитни цели. Практиката по приложението на Директивата за местообитанията целия Европейски съюз неизменно доказва, че най-добри резултати се постигат в режим на прозрачност и сътрудничество и с

Неотразена.

Мотиви: При преглед на картите, приложени в докладите на всеки от посочените видове бе установено, че нито една от картите няма припокриване на териториите на дюните и на подходящите за бозайниците местообитания (цитираните в становището горски местообитания).

Неотразена.

Мотиви: Изискването има административен характер. Спазена е процедурата след проведеното обществено обсъждане представените становища, забележки и препоръки да бъдат използвани за коригиране на текстовете на докладите за специфични и подробни природозащитни цели.

<p>подкрепата на собствениците и ползвателите на земи, включени в територията на защитени зони (заедно с всички останали заинтересовани страни), а не в режим на конфронтация и командно-административен подход. За съжаление, както в процеса по приемане на Специализираната карта, така и при изготвянето на настоящите Природозащитни цели, въпреки нееднократно заявеното пред всички компетентни органи желание на Дружеството да бъде предварително информирано и да му бъде осигурена възможност за участие в хода на всички природозащитни или териториално-устройствени процедури, които засягат режима на собственост и ползване на Имотите му, Дружеството не беше информирано и не му беше дадена възможност за каквото и да било становище, съдействие или участие в процеса по изпълнение на проекта, завършил с изготвянето на настоящите Природозащитни цели.</p>	
<p>3. Прецизирането на концепцията, методологията и критериите за определяне на пясъчните дюни, по начин недопускащ различни тълкувания, следва да бъде основна задача на научната и професионалната общност.</p> <p>На 29.03.2023 г. на интернет страницата на МОСВ беше съобщено, че МОСВ е изразило особено мнение и не е съгласувало проекта на специализирана карта на дюните на Каваци – https://www.moew.government.bg/bg/mosv-izrazi-osobeno-mnenie-i-nesuglasuva-proekta-na-specializirana-karta-na-dyunitite-na-kavaci/.</p> <p>Видно от съобщението на проведено на 29.03.2023 в Бургас заседание на Комисия за приемане на специализирана карта и регистри на пясъчни дюни, разположени извън морските плажове „Каваците – Север“ и „Каваците – Юг“, землището на гр. Созопол, община Созопол, представителят на МОСВ е изразил особено мнение и несъгласие по отношение на разгледаните по време на заседанието материали и данни, свързани с местоположението и вида на пясъчните дюни. В съобщението се посочва, че позицията на МОСВ е продиктувана от същественото разминаване в определянето на границите на пясъчните дюни при неколкочкратните заснемания, свързани с процедурата по изработване на проекта на посочената специализирана карта. В съобщението се</p>	<p>Неотразена. Мотиви: Прецизирането на концепцията, методологията и критериите за определяне на пясъчните дюни не са предмет на настоящата задача, свързана с изготвянето на специфични и подробни природозащитни цели за природните местообитания и целевите видове, обект на опазване в 21 защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ в област Бургас.</p>

цитира Наредбата за създаването и поддържането на специализираните карти и регистри на обектите по чл. 6, ал. 4 и 5 от ЗУЧК, според която пясъчните дюни се отразяват в специализираните карти, като техните граници се заснемат след посочването им на място и определяне на вида им от ботаник-фитоценолог и експерт по брегова геоморфология. В съобщението се посочва, че през последните две години, в изпълнение на задълженията си МОСВ е възложило извършването на тези дейности на различни учени и експерти, притежаващи необходимия опит и експертиза в областите, свързани с определянето на пясъчни дюни. Същите са определяли на място границите и вида на дюните и резултатите са представени в Службата по геодезия, картография и кадастър – Бургас. В съобщението се посочва, че: „... видно от представените резултати и изработените проекти на специализирани карти са налице съществени различия между заключенията на ангажираните учени и експерти, участвали в посещенията на място. Дюните биват разглеждани от една страна като местообитания на определени растителни видове и съобщества, и като геоложки и геоморфоложки образувания от друга. Тази специфика при определянето на пясъчните дюни създава предпоставки за различни интерпретации в зависимост от това коя от характеристиките, имащи отношение при определяне на наличието и вида на дюните е водеща.

Дефиницията за пясъчни дюни, дадена в Закона за устройството на черноморското крайбрежие, също създава възможност за различни интерпретации и води до разнопосочни резултати. Необходимостта от прецизиране е наложителна.

При определянето на наличието, вида и местоположението на дюните следва да са водещи обективните научни наблюдения и експертиза, които да са основа за взимане на адекватни решения. В конкретния случай обаче, резултатите от проучванията според МОСВ не позволяват да бъде взето обективно решение.

Прецизирането на концепцията, методологията и критериите за определяне на пясъчните дюни, по начин недопускащ различни тълкувания, следва да бъде основна задача на научната и професионалната общност.“

Следователно разглеждането на пясъчните дюни от една страна като местообитания на определени растителни видове и съобщества, и като геоложки и геоморфоложки образувания от друга е обосновоало решението на представителя на МОСВ да не съгласува специализираната карта и регистри на пясъчни дюни, разположени извън морските плажове „Каваците – Север“ и „Каваците – Юг“, землището на гр. Созопол, община Созопол.

Безспорно подобен е проблемът с територията, в която се намират Имотите на Дружеството. С писмо вх. №99-00-12/12.06.2019 г. в МРРБ и с писмо вх.№54-00-13/12.06.2019 г. в МОСВ Дружеството представи Технически експертен доклад от вещо лице инж. Георги Ст. Джоргов- ДВ, бр.37/2009 г. № 35177, ведно с приложенията към него (Приложение №1 „Геодезическа снимка – надземна инфраструктура и релеф“, изработена от „Геоком-М“ ЕООД, Приложение №2 Доклад по геология, изготвен от проф. дн инж.-геолог Димитър Синьовски и Приложение №3 - Чертеж „Геодезическа снимка съвместена със Специализираната карта на АГКК“, изработена от „Геоком-М“ ЕООД). В допълнение на посочените документи, към писмо с вх. №54-00-13 от 12.11.2019 г. представихме и Експертен доклад на геодезистите, изготвили „Геодезическа снимка – надземна инфраструктура и релеф“, съдържащ подробна информация относно анализите и данните, въз основа на които тази Геодезическа снимка е била изработена (включително използвания автентичен картен материал). Посочените по-горе документи представихме, за да бъдат взети предвид при работата по бъдещото изменение на Специализираната карта плаж „Корал“ 2015.

И на срещите на представители на МОСВ и представители на Дружеството, проведени на 8 май 2019 г. и на 23 октомври 2019 г. беше потвърдено от представителите на МОСВ, че определянето на границите на пясъчните дюни в Специализираната карта плаж „Корал“ 2015 г. е извършено изцяло от експерти на МОСВ с квалификация в областта на защита на околната среда и природните местообитания без участие на специалисти по геология и само на база на обходи и външен оглед на терените, без извършване на каквито и да било геоложки проби и анализи. Както сме аргументирали и в писмо вх. № 99-00-12/12.06.2019 г. не

<p>считаме, че този подход е правилен и съответства на целта на ЗУЧК. „Пясъчните дюни“ съгласно дефиницията на ЗУЧК са дефинирани за специфичните цели на ЗУЧК като чисто геоложки и ландшафтен феномен, предмет на специална териториална-устройствена защита</p>	
<p>Уважаема министър Карамфилова,</p> <p>На фона на изложените факти, считаме за наложително да се прецизира територията на защитена зона BG0001001 „Ропотамо“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна в публикуваните на 23.03.2023 г. на интернет страницата на МОСВ за обществени обсъждания специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона, като от нея молим да се изключи увеличението на територията на защитена зона BG0001001 „Ропотамо“ от 98 099,76 хектара на 98 204,78 хектара, прието с т. 1 от Решение №564 от 30 юли 2021 г. на Министерския съвет на Република България за изменение на списъците на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обн. ДВ бр. 64 от 03.08.2021 г.</p> <p>Молим от публикуваните на 23.03.2023 г. на интернет страницата на МОСВ за обществени обсъждания специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за защитена зона BG0001001 „Ропотамо“ да се изключат всички природозащитни цели, отнасящи се увеличението на територията на защитена зона BG0001001 „Ропотамо“ от 98 099,76 хектара на 98 204,78 хектара, прието с т. 1 от Решение №564 от 30 юли 2021 г. на Министерския съвет на Република България за изменение на списъците на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обн. ДВ бр. 64 от 03.08.2021 г.</p> <p>Молим за Вашите разпореждания във връзка с горното.</p> <p>Приложения (подадени с отделно Заявление на хартия до МОСВ вх. № 26-00-818/24.04.2023 г.):</p> <p>1. Пълномощно;</p>	<p>Неотразена. Мотиви: Предложението има административен характер.</p>

2. Технически експертен доклад от вещо лице инж. Георги Ст. Джоргов- ДВ, бр.37/2009 г. № 35177, ведно с приложенията към него

2.1. Приложение №1 „Геодезическа снимка – надземна инфраструктура и релеф“, изработена от „Геоком-М“ ЕООД

2.2. Приложение №2 Доклад по геология, изготвен от проф. дн инж.-геолог Димитър Синьовски и

2.3. Приложение №3 - Чертеж „Геодезическа снимка съвместена със Специализираната карта на АГКК“, изработена от „Геоком-М“ ЕООД). В допълнение на посочените документи, към писмо с вх. №54-00-13 от 12.11.2019 г. представихме и Експертен доклад на геодезистите, изготвили „Геодезическа снимка – надземна инфраструктура и релеф“

С уважение: адв. Ал. Чаталбашев - пълномощник

Утвърдил:

ИНЖ. ГАНЧО ТЕНЕВ

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА „ВиК“ ЕАД БУРГАС